Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 22 (10007) | 1976 чылдың январь 28, среда | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 кеп.

Бүгү-эвилел социалистиг чарыжынга идепкейлиг киришкеш, чурттуң ажылчы чоннары Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXV съездизин күш-ажылчы чаа-чаа чедиишкиннер-биле уткуп, бүдүрүлгениң ажыктыын болгаш ажылдың шынарып бедидерин, 1976 чылдың улус ажыл-агыйы планын чедиишкинниг күүседирин хандырар болгаш ооң уламындан онгу беш чылдың өндүр улуг сорулгаларын боттандырарынга төлептиг салыышкынны киирер дээрзинге СЭКП Төп Комитеди, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели, ВЦСПС болгаш ВЛКСМ ТК быжыг бүзүрелин илергейлеп тур.

(СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның доктаалындан).

БИСТИҢ ЧУРТУВУСТА

РУДНЫЙ (Казах ССР). СЭКП-ниң XXV съездизинге алдар болдуруп хүлээп алган хүлээлгелериниң чугула кеззээ Соколовско-Сарбайскиниң В. И. Ленин аттыг даг арыглал комбинады күүседипкен. Январь 27-де ол бүдүрүлгеден январьның эгезинден бээр пландан ажыр бүдүрген он муң тонна демир-руданы сөөртүп чорутткан. Шалыпчы ээлчегниң хүннеринде ол үнелиг металлургия чиг-эдиң бүдүрүп турар комплекстиң технологтуг бүгү шугумнары төлевилел күчүзүн ажыр ажылдап турар.

ЦЕЛИНОГРАД. Бо областың механизаторлары бүгү тарылга шөлдеринге хар доктаадып, чалдаарының ажылын доозупкан. Келир дүжүтке чугула ол ажылды 3,4 миллион гектар черге чоруткан. Чамдык районнарның механизаторлары харны доктаадып чалдаарын катаптап база эгелээннер.

(СЭТА).

АДА-ИЕНИҢ ҮЛЕГЕРИ

Өзүп орар салгалды кижизидериниң нарын болгаш харысалгалыг херээн тодарадыр кол чүүл болза ада-ие, өг-бүле ниитилелге кандыг кижини, хамаатыны өстүрүп кижизиткени болур. Кижизидилгеге өг-бүледен ангыда ясли, садтар, школалар болгаш пионер лагерьлери, комсомолчу күш-ажыл лагерьлери дээш өске-даа уруглар албан черлери, массалыг кижизидилгениң ном, театр болгаш кино, радио, телевидение чергелиг чепсектери идепкейлиг киржип турар. Бистиң совет амыдыралывыстың бүгү тургузуу кижизидикчи шынарлыг. Өг-бүле, ында тургустунган чаңчылдар уругларның баштайгы базымындан-на оларга онзагай салдарлыг, ада-иениң үлегери кижизидилгеге шиитпирлиг ужур-дузалыг.

Ада-ие уругларының салым-хуузу дээш чүгле боттарының мурнунга эвес, харын бүгү ниитилелдиң мурнунга харысалгалыг. Ниитилел, күш-ажылчы коллективтер боттарының кежигүн бүрүзүнден өг-бүле кижизидилгезиниң дээштиг болурун ада-ие хүлээлгезин хажык чок, ак сеткилдиг күүседирин негеп турар. Уругларының кижизидилгезин хүндүлүг хүлээлгези кылдыр көрүп, кичээнгей салып, оларны Төрээн чуртунуң төлептиг хамаатылары болзун дээш бүгү күжүн, амыдыралын бараалгадып, оларга кижизиг, ажыл-ишчи болурунуң үлегер-чижээн көргүзүп чоруур ада-иелер кайда-даа хөй. Чижээ, Барыын-Хемчик районнуң Аянгатыда күш-ажылдың хоочуну Сыпаа Хорлукайның бүгү амыдырал-чурталгазы, ажыл-ижи уругларынга эки үлегер боол келген. Ооң чеди уругларының ийизи школаны эки доозкаш, ам өөредилгезин уламчылап турар, а арткаңнары школада чүгле «4», «5» демдектерде өөренип, школаның хөй-ниити амыдыралында идепкейлиг киржип турарлар. Ол-ла суурда Калин-оол Сарыглар мурнакчы тудугжу. Ооң өг-бүлезинде тос уруг бар. Оларның тозаалдырзы өөредилгеге, сагылга-чурумга, ажыл-ишке макталдыглар.

Күш-ажылчы кижизидилге — коммунистиг кижизидилгениң кол өзээ. «Уругларны хензиг бичезинден-не күш-ажылчы чаңчылдарга кижизидип турар ада-иелер чогум-на эки херекти кылып турарлар» деп, ВЛКСМ-ниң XVII съездизинге Л. И. Брежнев чугаалаан. Аныяк салгалды күш-ажылды хүндүлээр, аңаа хандыкшылдыг кылдыр кижизидери — кол сорулга. Ынчангаш ол болза өг-бүле кижизидилгезиниң кол үндезини боол база артар ужурлуг.

Чамдык таварылгаларда уруглар күш-ажыл кылып билбес, кижилерниң күш-ажылын хүндүлевес болгулаар. Ол дээрге ада-иениң уруун, оглун бичиизинден-не күш-ажылга чаңчыктырбааны, ону херекке албааны болур-дур.

Уруг-дарыын кижизидер эрге-хүлээлгезин уттуп, оларга багай үлегер-чижек көргүзер ада-иелерни бистиң хөй-ниитивис, эрге-чагырга органнары совет хоойлуда айытканын ёзугаар көрүп турар. Кызыл хоорайның чурттакчызы А. Андреева уругларының кижизидилгезинче сагыш салбайн, 1971 чылдан бээр доктаамал ажыл чок, арагалап келген. Эрткен чылдың төнчүзүнде судтуң шиитпирин ёзугаар ону эмнээшкин-күш-ажыл профилакторийинче чоруткан. Ооң үш уруун уруглар албан черлеринче киирип, азыралын күрүне холга алган. Кызылдың № 14 школазынга оглу өөренип турган В. Данченко деп ие оглунуң өөредилге, кижизидилгезин херекке албаанындан ол корум-чурум үрээр чорукче шилчип, милицияның уруглар өрээлиниң хайгааралынга кирген. Кызыл хооркүүскомнуң чанында назы четпээннерниң херектериниң талазы-биле комиссияның үнүүшкүннүг хуралынга хөй-ниити ол иениң ие эргезин казырының талазы-биле айтырыгны көдүрген. Уруг-дарыының кижизидилгезинче кичээнгей салбас, оларга багай үлегер көргүзүп чоруур бо чижектиг ийи-чаңгыс ада-иелер бисте амдаа бар. Оларның-биле чогуур ажылды бистиң хөй-ниити, хоойлу-дүрүм органнары чорудуп, ажы-төлдүң келир үези, салым чолу дээш сагыш салып турар.

Уругларның аажы-чаңындан өг-бүледе ниити байдалды билип ап болур. Өг-бүле кижизидилгезинге ада-иениң хууда үлегери улуг рольду ойнаар. Кандыг-даа совет коллективке дег, өг-бүлеге аданың-даа, иениң-даа хүндүткели ооң ниитилелге ажыктыг ажыл-херээнден, күш-ажылга, өске кижилерге хамаарылгазындан, үзел-бодалдарындан тодараттынар. Өг-бүлеге бот-боттарын билчир, хүндүлежир, найыралдыг, бот-боттарынга дузалажыры, ажыл-херектери дээш сонуургаллыг болуру — өзүп орар салгалды шын кижизидериниң бир үндезини ол.

Бистиң уругларывыстың келир үези дээш харысалга, оларны шынчы, ак сеткилдиг, коммунистиг идеяларга бердинген кижилер кылдыр кижизидери дээш чүткүл—ада-иелерниң ниитилел мурнунга хажытпас хүлээлгези.

Чаа эгелээн онгу беш чыл—шынарның беш чылы. Школаның болгаш өг-бүлениң мурнунда чаа кижини хевирлеп кижизидериниң чаа сорулгалары тургустунган. Ол улуг сорулгаларны амыдыралга боттандырарынга ада-иелер чогуур үлүүн киирер ужурлуг.

СЭКП обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде, облпрофчөвүлелде болгаш ВЛКСМ обкомунда

СОЦИАЛИСТИГ ЧАРЫШ: ООҢ ТҮҢНЕЛДЕРИ

СЭКП обкомунуң бюрозу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профэвилелдерниң область чөвүлели болгаш ВЛКСМ обкому республиканың үлетпүр болгаш транспорт бүдүрүлгелериниң, тудуг болгаш садыг организацияларының, чоннуң амыдырал болгаш коммунал хандырылга черлериниң коллективтериниң 1975 чылда социалистиг чарыжының түңнелдерин үндүрген. Бо талазы-биле хүлээп алган доктаалда үлетпүрнүң, тудугнуң, садыгның, коммунал болгаш амыдырал хандырылга черлериниң ажыл-ишчилери тоску беш чылдың сөөлгү чылында боттарынга алган хүлээлгелерин күүседир дээш хөй ажылдарны кылып чорутканын демдеглээн.

Үлетпүр продукциязын сайгарарының чыл планын республика 103,1 хуу күүсеткен. Даалгага немештир 2561 муң рубльдиң продукциязын сайгарган. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүрер талазы-биле айыттынган даалга 1,7 хуу ажыр күүсеттинген. Республиканың үлетпүрүнүң 54 бүдүрүлгелериңден 36-зы социалистиг хүлээлгелерин чедиишкинниг боттандырган. Ниити ажыглалдың транспорту-биле хүлээлгелерден ажыр 125 муң тонна чүъкту сөөрткен болгаш садыг организациялары 650 муң рубльдиң барааның ажыр саткан.

Соң-биле кады үлетпүрнүң, тудугнуң, транспорттуң, садыгның болгаш коммунал-амыдырал хандырылга черлериниң чамдык коллективтери 1975 чылда бодунга алган хүлээлгелерин күүседип шыдаваан. Үлетпүр продукциязын бүдүрүп үндүрериниң хемчээлин хүлээлгелерде 10,4 хуу улгаттырар деп көрген болза, ону херек кырында чүгле 1,3 хуу күүсеткен. Тудуг организациялары керээ ёзугаар кылыр ажылдарның программазын үзүп, ону чүгле 88,8 хуу күүсеткен. Чонга амыдыралдың ачы-дуза чедиреринге улуг хожудаашкынны болдурган. Эң ылаңгыя «Тудуг кезектери» комбинаттың, Кызылдың тууйбу, пиво заводтарының, «Красноярск тудугтранс» трестиң № 12 автобаазазының, «Кызыл үлетпүр тудуг» эргелелиниң, «Тыва кодээ тудуг» трестиң 62 болгаш 463 дугаарлыг кожүп чоруур механизастаттынган колонналарының, «Сельхозтехниканың» септелге-тудуг эргелелиниң, «Чыраа-Бажы» совхозтуң ажылчын кооперациязының, Бай-Хаактың район амыдырал-хандырылга комбинадының коллективтери 1975 чылда четпес ажылдаан.

СЭКП обкомунуң бюрозу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профэвилелдерниң область чөвүлели болгаш ВЛКСМ обкому республикага 1975 чылдың социалистиг чарыжының түңнелдерин чугаалажып көргеш, дараазында коллективтерни тиилекчилер деп санааш, оларга шилчиир Кызыл туктарны болгаш бирги чергениң дипломнарын тыпсыр дээн:

Каа-Хемниң хөмүр-даш разрезиниң коллективи. Ол продукция сайгарар планны 114,3 болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидерин—117,5 хуу күүсеткен, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүрерин 14,6, продукция сайгарарын өстүрерин—7,1 болгаш ниити продукция бүдүрерин—9,3 хуу чедир хандыргаш, пландан ажыр 367 муң рубльдиң арын орулгазын алган.

Чуртталга-коммунал ажыл-агый министерствозунуң АТБ-зиниң коллективи. Ол чүък сөөртүр планы 144,5 болгаш чүък саарарының планын — 113,1 хуу, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн—110,3 хуу күүсеткен, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүрерин 12,4 болгаш чүък саарылгазын улгаттырарын—12,3 хуу кылдыр хандыргаш, чүък сөөртүрүнүң бот-үнезин чиигеткен, ажыл төлевириниң фондузундан 6,5 муң рубльди камнап алган.

«Сибирь энергия тудуг» трестиң «Кызылцэс тудуг» эргелелиниң коллективи. Ол тудуг-монтаж ажылдарының планын 111,5 хуу, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң планын—105,3 хуу күүсеткен, ажыл төлевириниң фондузундан 15,4 муң рубль камналганы чедип алган болгаш кылыр ажылдарның бот-үнезин 157 муң рубльге чиигеткен, объектилерни план ёзугаар дужаарын хандырган.

Кызылдың столоваялар болгаш ресторааннар трезиниң коллективи. Ол—бараан саарылганың планын 100,3 хуу, ооң иштинде бодунуң продукциязын саарарын — 102,1 болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн—119,8 хуу күүсеткен.

Чадааның районнуң амыдырал хандырылга комбинадының коллективи. Ол амыдыралга ачы-дуза чедирериниң сайгарылга планын 118,7 хуу, ооң иштинде кодээ чонга ачы-дуза чедирерин—119,8 хуу, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн—141,2 хуу күүсеткен.

Ийиги черни алган болгаш ийиги чергениң дипломнары-биле шаңнатканнар болза:

Кызылдың дааранылга фабриказының коллективи. Ол продукция сайгарарының планын 109,1 хуу, ниити продукция бүдүрүп үндүрерин —109,2, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн — 107,8, орулга киирип алырын—115,6 хуу күүседип, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезин — 11,6, сайгарылганы — 22,4, ниити продукция бүдүрерин — 18,2 хуу хандырган.

«Тыва кодээ тудуг» трестиң автобаазазының коллективи. Ол чүък сөөртүлгезиниң планын 109,4, чүък саарылгазын—103,1, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн—103,9 хуу күүседип, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезин 4,5, сөөртүлгениң хемчээлин 4,3 хуу хандырган, чүък сөөртүлгезиниң бот-үнезин чиигеткен болгаш пландан ажыр 17,8 муң рубль орулганы киирип алган.

«Тыва суг тудуг» трестиң № 2 КМК-зының коллективи. Ол керээ ёзугаар тудуг-монтаж ажылдарының планын 113,1, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн — 100,4, орулга киирип алырын—101,6 хуу күүсеткен, керээ ёзугаар ажылдарның хемчээлиниң өзүлдезин 22 хуу болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн— 10,1 хуу хандырган.

«ҮТКА 25 чылы» совхозта ажылчын кооперациязының коллективи. Ол үүрмектеп садар бараан саарылгазының планын 101,5, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн — 101,7, орулга киирип алырын—103,4 хуу күүсеткен, бараан саарылгазының хемчээлиниң өзүлдезин 8,5 хуу хандырган.

Кызыл хоорайның чоннуң амыдырал хандырылга комбинадының коллективи. Ол амыдыралдың ачы-дуза чедирилгезиниң сайгарылга планын 104,1 хуу, соң иштинде кодээ чонга ачы-дуза чедирилгезин — 103,9 хуу күүсеткен.

Үшкү черни алган болгаш үшкү чергениң дипломнары-биле шаңнатканнар болза:

«Тыва даг-дүгү» комбинаттың коллективи. Ол продукция сайгарарының планын 102,5, ниити продукция бүдүрерин — 103,6, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн — 102,9 хуу күүсеткен, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезин 11,3, продукция сайгарылгазын — 10,5, ниити продукция бүдүрерин — 11,4 хуу хандырган.

Чадааның АТБ-зиниң коллективи. Ол чүък сөөртүлгезиниң планын 104,4, пассажирлер дажыглаашкынын — 102,2, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн—111,2, орулга киирип алырын—113,1 хуу күүсеткен.

«Востоксантехмонтаж» трестиң Кызылда КМК-зының коллективи. Ол тудуг-монтаж ажылдарының планын 101,6, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн—103,8, орулга киирип алырын —112,5 хуу күүсеткен, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезин 11 хуу хандырган.

«Тиилелге» совхозта ажылчын кооперациязының коллективи. Ол үүрмектеп садар бараан саарылгазының планын 100,9, ниитиниң чемненилгезиниң бараан саарылгазын — 105,3 хуу, ооң иштинде бодунуң продукциязының талазы-биле — 111,3, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн— 101,2 хуу күүсеткен, кооперативтиң хөреңгизиниң камгалалын хандырган.

«Водоканал» эргелелиниң коллективи. Ол орулгалар планын 101,5, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн — 111,3 хуу, орулга киирип алырын — 114,2 хуу күүсеткен.

Тываның электри четкилериниң «Сельэлектротудуг» тудуг-монтаж эргелелиниң, Барыын-Хемчик районунуң болгаш районнуң Самагалдайда амыдырал хандырылга комбинадының коллективтериниң эки ажылдааны болгаш социалистиг хүлээлгелерин чедиишкинниг күүсеткенин демдеглээн.

СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның доктаалынга харыы кылдыр социалистиг чарышты калбартырып, бүдүрүлгениң ажыктыын болгаш ажылдың шынарын бедидеринче, 1976 чылдың күрүне пландарын болгаш социалистиг хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүседиринче ажылчы чоннарның күжениишкиннерин мобилизастаар талазы-биле органзакчы болгаш масса-политиктиг ажылды күштелдирерин СЭКП Кызыл хооркомунга, райкомнарынга, хоорайкүүскомнарга, партия эге организацияларынга, профэвилелдер болгаш комсомол организацияларынга, бүдүрүлгелерниң база организацияларның удуртукчуларынга доктаал дагзып турар.

АЖЫЛ ХАЙНЫККАН

«Тыва даг-дүгү» комбинаттың ийиги ээлчээн СЭКП-ниң XXV съездизинге уткуштур дужаар дээш, съезд мурнунуң хүннеринде ажыл-иш улуг кадырлүүшкүннүг чорупп турар.

Бодүүп рудадан даг-дүгү арыглаар цехтиң технологтарынга ам бачым үе келген. Олар каъттарны кезип, дериглелерни хынап, шенелделер чорудуп турар. Бо бүгү ажылдарны кол технолог Алексей Николаевич Писаревский, секцияның мастери Павел Алексеевич Цветков баштап, дужаар комплекске баштайгы арыглап-аңгылаан даг-дүгү алырынга белеткенип турарлар.

Бүдүрүлгеге келир үеде улуг ужур-дузалыг аңгылап-арыглаан даг-дүгүн холга тудуп коорун дүргедедир, ол ажылдың чогумчалыг болуруп чедип алыр дээш ажыл ында хайныккан. Технологтар ийиги секцияның бирги болгаш ийиги каскадтарының тоску, онгу белдирлерин, конвейерлерни, шишкилтерни, доозун арыглакчыларын шенеп ажылдадырының тускай схемазын шилип алганнар, ам ооң белеткелин, таарыштырылгазын чорудуп турар. Тудуг-монтаж ажылдары доостуру билек, ол белдирлерже руданы бергеш, баштайгы шенелде арыглаашкынны боттандырып чорудар. «Сибирьмонтажавтоматика» трестиң Красноярск хоорайдан келген монтажчылары ийиги ээлчегге хөй ажылдарны кылып чорутканнар. Олар ам комбинаттың бодүүн рудадан даг-дүгү арыглаар цехиниң тудуунда сөөлгү арткан ажылдарын кылып эгелээн.

Кол корпустуң дөртен тос метр бедиинде конвейерлер оруктарын салырын «Тыва кобальт» комбинаттың слесары аныяк коммунист Михаил Монгушка баштаткан тудугжулар кылып кирипкен. Ук бригада берген даалганы улуг харысалгалыг болгаш ак-сеткилдиг күүседип турар. Бригадада Василий Ооржак, Оркестр Достан, В. Куфамин, И. Данилкин олар хуу нормазын үргүлчү ажыр күүседип турарлар.

Чоокта чаа «Тыва даг-дүгү» комбинаттың ийиги ээлчээниң тудуг-монтаж ажылдарын доозарының, техниктиг дериглелерниң негелдезин чорударының графигин дөрт чадалыг кылдыр тудугнуң штабы бадылаан. Ажыглалга кирер объектилер дужаары — тудугнуң бүгү участоктарынга пландаан ажылдарны доктааткан хуусаазында күүсетпээнде болдунмас.

Ынчалзажок штабтың шиитпирин чамдык коллективтерниң удуртукчулары чедир күүсетпейн, үзүп турар чоруктар бар. Ооң ужурунда ол саадаашкыннар ниити ажыл-херекке шаптыктай бээр. Ажылдың күүседикчилери дүрген шиитпирлиг хемчеглер ап, байдалды экижидер турлжук, янзы-бүрү чылдагааннар дилей бээр чоруктар бар.

Чижээлээрге, № 14 механизация эргелелиниң механизаторлары № 13 галереяның оңгарын плиталап элтээр кылдыр шагда-ла дужаар турган, мынчага чедир дужаавааан. «Востоксантехмонтаж» коллективи № 21 галерейже, алдыгы, чедиги дамчыдылга белдиринче чылыгны доктааткан хуусаазында бербээн. Ол ышкаш № 42 тудуг эргелели база чамдык ажылдарны саададып турар.

Амгы сорулга — бодүүн рудадан даг-дүгү арыглаар цехти партияның XXV съездизиниң ажыттынар хүнүнге уткуштур дужаар дээш бүгү ажылдарны доктааткан хуусаазында доозар сорулга-биле бүгү күштү салыр херек.

Х. МОНГУШ.

ШЕНЕЛДЕЛЕРНИ ЧОРУТКАН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXV съездизиниң ажыттынар хүнүнге чедир санныг хонуктар арткан. «Тыва даг-дүгү» комбинаттың тудугжулары, монтажчылары ол төөгүлүг болуушкунга уткуштур чаа-чаа чедиишкиннерни чедип ап турарлар.

Кол корпуста ийиги секцияның доозун сордурукчуларын, 16 сай ылгакчыларын, ол хире электросилгикчилерни, үш агаар сеператорун шенеп ажылдатканнар.

Чоокку үеде «Урал даг-дүгү», «Кустанай даг-дүгү» комбинаттарже 20 регулировщиктер болгаш алды операторлар практиктиг дуржулганы чедип алыры-биле чоруурлар.

Н. ЧЕМЕЗОВ.

АНЫЯК ХОЙЖУЛАРДА

С. Сандый-оол болгаш Н. Балган-оол оларның өг-бүлелери Каа-Хем районнуң «Бүрен» совхозта хойжулар. Бо аныяктар ам ында үш чыл ажылдап турар. Н. Балган-оол хойжуларның Алма-Атага болган Бүгү-эвилел слёдунга Тывадан барып чораан, ол «Беш чылдың аныяк гвардейжизи» деп хөрек демдээ-биле, УАЧД-ниң хүлер медалы-биле база шаңнаткан. Н. Балган-оол—район Совединиң депутады. Бо аныяк хойжулар партияның XXV съездизин төлептиг уткуур дээш чарышка киржип, бедик көдүрлүүшкүннүг ажылдап турарлар.

ЧУРУКТА (солагай таладан): хойжулар-ның район хуралының киржикчилери Сергей Сандый-оол, Сенчермаа Сандый-оол, Николай Балган-оол болгаш Серенмаа Балган-оол олар-дыр.

В. СЕМЕНКОВИЧИНИҢ фотозу.

Дүүн Кызылга

ҮШ ДАКПЫР ШАҢНАЛ

Эрткен чылдың социалистиг чарыжының түңнелдери-биле тиилекчилер болуп үнген найысылалдың мурнакчы үлетпүр бүдүрүлгелеринге шаңналдарны тыпсыры бо хүннерде үргүлчүлеп турар. Ол чарыштың тиилекчилериниң бирээзи — Столоваялар болгаш ресторааннар трезиниң коллективинге СЭКП Кызыл хоорkомунуң, хоорkүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун байырлалдыг-биле дүүн тывыскан.

Ол трест Садыг министерствозунуң бүдүрүлгелериниң аразында чарыштың тиилекчизинге база санаткан. Садыг ажылдакчыларының хуралынга ол министерствонуң шилчиир Кызыл тугун болгаш 1400 рубль түңнүг акша шаңналын коллективке база тывыскан.

Эрткен-даа, бо-даа чылда ол трестиң элээн хөй бүдүрүлгелери чедиишкинниг ажылдап, күш-ажылчы бедик көргүзүглерни чедип алгылаан. Ылаңгыя ында № 6 болгаш № 2 бот-орулга-чарылгалыг бүдүрүлгелер тоску беш чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен. Ол-ла трест республиканың ниитиниң чемненилге черлериниң аразында калбарган чарыжының талазы-биле бедик көргүзүглерни чедип алгаш, тиилекчиге база санаткан. Ынчангаш бо трест үш дакпыр шаңналды чаалап алган-дыр.

БИСТИҢ КОРР.

ХҮЛЭЭЛГЕ КҮҮСЕТТИНЕР

«Тыва кодээ тудуг» трестиң Бай-Хаакта № 585 кожүп чоруур механизастаттынган колоннназының коллективи тоску беш чылдың доозукчу чылының планныг онаалдаларын чедиишкинниг күүседип, тудуг-монтаж ажылдарының чыл планын 1975 чылдың декабрь 5-те күүсеткен.

Эрткен чылын социалистиг чарышка бүдүрүлгениң мурнакчылары Валентина Амай-оол, А. Сайбель, М. Коваленко, А. Кудымов, Р. Очур-оол болгаш өскелер-даа тиилекчилер болуп, шаңнал-макталдарны алганнар.

Чоокта чаа үк бүдүрүлге коллективиниң партия-ажыл-агый активиниң хуралы болуп эрткен. Анаа КМК-жылар бедиткен социалистиг хүлээлгелерни ап, бригада, участок бүрүзүнге чарышты калбартырын шиитпирлээннер. Олар бо чылдың планын декабрьның 25-те доозуп, пландан ажыр 30 муң рубльдиң орулгазын киирерин хүлээнип, бүгү-ле кылдынган тудуг-монтаж ажылдарының 80 хуудан эвээш эвезин «эки» болгаш «кончуг эки» демдектерге дужаар, чогаадыкчы саналдарны шиңгээдип тургаш 15 муң рубльдиң камналгазын чедип алырын үк хуралга хүлээгеннер.

1975 чылга деңнээрге бо чылын чер ажылдарын 2, чудурер-дужурер болгаш бетоннаар ажылдарны 3-3, шеверлел ажылдарын 5 хуу өстүрерин чедип алыр. Бежен кижи чаа профессияны шиңгээдип алыр болгаш мергежилин бедидер. Бо сорулгаларны күүседиринге социалистиг чарышты участок бүрүзүнге калбартырының чугулазын олар демдеглээннер.

Партия-ажыл-агый активиниң хуралынга № 585 КМК-ның коллективи Шагаан-Арыгның № 586 КМК-зын социалистиг чарышче кыйгырган.

М. ПОПОВА,
«Тыва кодээ тудуг» трестиң килдис начальниги.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

КОММУНИСТЕРНИ ДАМЧЫШТЫР

Партияның болгаш улустуң амыдыралынга эң чугула, төөгүлүг улуг болуушкун — СЭКП-ниң ээлчеглиг XXV съездизиниң ажыттынар хүнүнге чедир бир ай четпес үе арткан. Ону күш-ажылчы чаа-чаа чедиишкиннер-биле, бедик бүдүрүкчүлүг көргүзүглер-биле демдеглээр дээш Тожунуң ажылчы чоннары аажок улуг бедик патриотчу көдүрлүүшкүннүг ажылдап турар.

«1976—1980 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң кол угланыышкыннары» деп XXV съездиге СЭКП ТК-ның төлевилели болгаш 1976 чылда Бүгү-эвилел социалистиг чарыжының дугайында СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның доктаалы районнуң бүгү коммунистерин болгаш ажыл-ишчилерин чаа-чаа үүле-херектерже хайныктырып үндүрген.

Партия, ажыл-агый активиниң чоокта чаа болуп эрткен район хуралынга эрткен 1975 чылдың болгаш ниитизи-биле беш чылдың түңнелдерин үндүрүп, оон чедиишкинниг-даа, четпес-даа талаларын хандыр анализтеп көрген болгаш онгу беш чылдың баштайгы чылында районнуң социалистиг хүлээлгелерин хүлээп алган.

Районнуң партия, совет, профэвилел, комсомол болгаш ажыл-агый органнарының организакчы ажылының түңнелинде база аңчыларының, малчыннарының, балыкчыларының, ивижилерниң, тудугжуларының, мяш белеткекчилерниң база амыдырал хандырылга ажылдакчыларының, интеллигенцияның кызымак күш-ажылының ачызында эрткен тоску беш чылда ыраккы Тожуга ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунун хөгжүдеринге улуг буруңгаар базымны кылган. Тожунуң бүдүрүлге коллективтери беш чыл планын ажыр күүсеткен болгаш пландан ажыр 496,6 муң рубльдиң продукциязын бүдүрген. Ырбаның мяш белеткээр пунктузунуң, районнуң мяш ажыл-агыйының, тудуг-септелге участогунуң, харылзаа белдириниң коллективтери беш чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен. Районнуң малчыннары мал бажын өстүрбүшаан, күрүнеге сүт, дүк садарының беш чыл планын хуусаа бетинде күүсеткеннер.

Ол бүгү чедиишкиннер боду аңаа чайгаар чедип келбээн. Хамыктың мурнунда ону партия организациялары бүгү хөй-нииити организацияларынга удуртулганы экижидип, оларның ажылын планныг сорулгаларны күүседиринче угландырып, чон ортузунга партийжи-политиктиг болгаш организакчы ажылды улам күштелдирип турган чедип алган.

Советтер, профэвилелдери, комсомол болгаш өске-даа хөй-нииити организациялары коммунизм тургузуушкунунуң үениде ниитилел амыдыралынга улуг рольду ойнаар ужурлуг дээрзин СЭКП-ниң Программазында айтып турар. Ону барымдалааш СЭКП Тожу райкому болгаш партия эге организациялары хөй-нииити организацияларынга удуртулганы күштелдирериңче, оларның ажылын доктаамал башкарарынче улуг кичээнгейни салып турар.

СЭКП райкому болгаш ооң бюрозу хөй-нииити организацияларынга ажылды чорударда колдуунда-ла ында коммунистерни дамчыштыр боттандырып, дааздырган ажыл-херек дээш оларның харысалгазын бедидеринче, хүлээп алгаа шиитпирлерниң күүселдезин организастаарынче улуг кичээнгейни салып келген. Хөй-нииити организацияларынга партийжи удуртулганың, оларның ажыл-чорудулгазының дугайында айтырыгларны партия райкомунуң пленумнарынга, бюроларының болгаш коммунистерниң хуралдарынга өй-өйде чугаалажып, оларга холбашкан шиитпирлерни хүлээп алгаш, күүселдезин организастап турар.

Чижээ, райком бюрозунуң хуралдарынга районнуң экономиказын болгаш культуразын хөгжүдер талазы-биле ажылга райкүүскомнуң удуртулгазының, «Тоора-Хем» совхозта ажылчын комитединиң күш-ажылдың шалыпчы бригадаларын удуртуп турарының болгаш ол-ла совхозтуң Ий, Совет Тыва салбырларында херээженнер чөвүлелдериниң, райпода партия эге организациязы улусчу контроль бөлүүн удуртуп турар дугайында база комсомол эге организацияларын ВЛКСМ райкомунуң удуртуп турарының дугайында болгаш өске-даа айтырыгларны чугаалашкылаан.

Сөөлгү үеде Советтерге кадрларны шилиир, таарыштыр тургузарының, оларның кижизидилгезиниң талазы-биле райком чамдык хемчеглерни алган. Ылаңгыя оларның өөредилгезин ам ай санында эртип, аңаа райкомнуң болгаш райкүүскомнуң харысалгалыг ажылдакчылары лекцияларны, илеткелдерни кылып турар.

Депутат коммунистерниң ажылын башкарар ажылды партия организациялары элээн күштелдирген. Олар депутат хүлээлгезин канчаар күүседип турарының дугайын партия хуралдарынга дыңнап турар. Оон аңгыда, чүгле эрткен соңгулдадан бээр 30 ажыг коммунист депутаттар соңгукчуларга отчёттарын берген.

Чер-чер Советтеринде 30 доктаамал комиссияларның даргаларында колдуунда коммунистер соңгуткан. Ол комиссияларның хөй нуруузу эки ажылдап турар. Ылаңгыя кедээ ажыл-агый болгаш бойдус камгалалының талазы-биле доктаамал комиссия (даргазы М. Ф. Селия) дыка идепкейлиг ажылдап келген. Эрткен чылын бо комиссия райкүүскомнуң хуралдарынга 5—6 хире янзы-бүрү айтырыгларны белеткээн.

Советтерде ажылдап турар коммунистерниң идепкейин болгаш харысалгазын бедидер талазы-биле ажылды «Тоора-Хем» совхозтуң парткому элээн күштелдирген. Парткомнуң болгаш коммунистерниң хуралдарынга депутаттарның ажыл-чорудулгазының дугайында айтырыгларны чугаалажып, оларга тодаргай угланыышкынны берип турар.

Ажыл-агыйны чорударынга, ону эргелеп башкарарынга, ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезинге профэвилелдериниң ролю улам өзүп турар. Ынчангаш ол органнарга партийжи удуртулганы база-ла ында ажылдап турар коммунистерни дамчыштыр боттандырар апаар. Ынчангаш олардан бедик партийжи негелдени тургузуп турар. Профэвилелдерниң XV съездизинге чүве чугаалап тургаш, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары эш Л. И. Брежнев ол дугайында мынча дээн: «Силерниң кежигүну болуп турарыңар профэвилел организацияларының ажылының ниити деңнели-даа, ажыктыы-даа, эштер силерден, силерниң идепкейиңерден улуу-биле хамаарыжыр».

Ону барымдаалааш, районнуң партия организациязы сөөлгү чылдарда профэвилел организацияларынга кадрларны шилип алыр, оларны кижизидер болгаш негелдени бедидер талазы-биле ажылды элээн күштелдирген. Амгы үеде бисте профэвилелдиң 36 комитеттериниң составында 48 коммунистер бар, олардан 11 кижи месткомнарның даргалары. Чамдык коммунистер ол чугула партийжи даалганы бедик харысалга-биле көрүп, шудургу ажылдап турар. Ындыгларга месткомнар даргалары — Ырбаның мяш белеткээр пунктузунда Д. Граховту, мяш ажыл-агыйында эш Балахнини, район эмнелгезинде Г. Маслованы болгаш өскелерни-даа хамаарыштырып болур.

Ынчалзажок чамдык профэвилел месткомнарының организакчы болгаш кижизидикчи ажылының деңнели ам-даа чавыс. Социалистиг чарышты организастап турарында эреңгейлээр чорук чайлаттынмаан. «Тоора-Хем» совхозта, тудуг-септелге участогунда, районнуң харылзаа салбырында чамдык ажылчыннар, албан-хаакчылар ам-даа профэвилел кежигүнү эвес. Райпода болгаш үстүнде адааныныс чамдык коллективтерде кежигүн дадывыры база четче хавыртынмайн турар. Бо дээрге ол профэвилел организацияларында соңгуттурган коммунистерниң оларга берген чугула партийжи даалганы четпес күүседип турары-биле тайылбырлаттынар.

«Красноярск крайның партия организациязының комсомолду удуртур талазы-биле ажылының дугайында» болгаш аныяк өскенниң коммунистиг кижизидилгезинге холбашкан СЭКП ТК-ның өске-даа доктаалдарын амыдыралга боттандырбышаан, комсомолга партийжи удуртулганы күштелдирер, аныяк өскенниң коммунистиг кижизидилгезиниң деңнелин бедидеринге холбашкан чамдык хемчеглерни партия организациязы боттандырып келген.

Комсомолда ажылдап турар аныяк коммунистерниң идепкейин, харысалгазын бедидери-биле оларның информацияларын партия хуралдарынга дыңнаарын доктаамал практикалап турар. Комсомолга ажылдаар чугула партийжи даалганы ында соңгуттурган коммунистерниң хөй-нуурузу база-ла багай эвес күүседип турар. Ооң түңнелинде ажыл-агыйжы сорулгаларны шиитпирлээринге болгаш аныяктарның коммунистиг кижизидилгезинге чамдык комсомол организацияларының ролю күштелген. Оларга эштер Хомякова, Коробейникова, Шутова олар секретарьлаан банкыда, эмнелгеде, райкүүскомнуң культура килдизинде комсомол организацияларын хамаарыштырып болур.

Комсомолга партийжи салдарны улам күштелдирери-биле чамдык партия эге организациялары партияның база комсомолдуң каттышкан хуралдарын эрттирерин практикалап турар. Ол ышкаш СЭКП райкомунуң чамдык пленумнарынга комсомол эге организация секретарьлары чалап олуруштуруп турар.

Ооң-биле кады комсомолга партийжи өзекти быжыглаар, оларга кадрларны шилип алыр, таарыштыр тургузар талазы-биле ажыл бисте ам-даа кошкак. Комсомол организацияларының секретарьларының чүгле 16,6 хуузу коммунистер болуп турары чогум-на ол дугайын херечилеп турар. Чамдык комсомол организацияларының кижизидилге ажылының кошкаазындан ниитиге ажыктыг ажыл кылбас, өөренмес, хөй-нииттиң корум-чурумун үрээр ийи-чаңгыс аныяк кижилер районнуң суурларында бар боор турар.

Херээженнер чөвүлелдери, «Билиг» ниитилели, эш хуузунуң судтары, улусчу дружиналар, спортчу коллективтер болгаш өске-даа хөй-нииттиң организацияларының ажылын экижидер дээш партия организациялары боттуг хемчеглерни ап келген. Ынчалзажок оларның чамдыктарының ажылының деңнели үейиң негелдезинге ам-даа четпейн турар.

«1976—1980 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң кол угланыышкыннары» деп XXV съездиге СЭКП ТК-ның төлевилелинде онгу беш чыл планының күүселдезин хандырарынга Советтерниң, профэвилелдериниң, комсомолдуң болгаш өске-даа хөй-нииттиң организацияларының улуг рольдуг болурун онзалап демдеглеп турар. Ынчангаш районнуң партия организациялары ажыл-агый сорулгаларын шиитпирлээринге болгаш ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезинге оларның ролюн, харысалгазын бедидер база бүгү хөй-нииттиң организацияларынга партийжи удуртулганы күштелдирер дээш моон соңгаар-даа шудургу ажылдарны чорудар апаар.

С. ОРУС-ООЛ,
СЭКП Тожу райкомунуң бирги секретары.

ХҮЛЭЭЛГЕНИ АП ТУРА

СЭКП ТК-ның төлевилелин чугаалажып тур бис

«1976—1980 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң кол угланыышкыннары» деп XXV съездиге СЭКП ТК-ның төлевилелин бо хүннерде Каа-Хем районнуң ажылчы чоннары хайнышкыныг, улуг сонуургал-биле өөренип, чугаалажып турар.

Төлевилелди чер-черге чугаалажыры-биле партия райкомунуң бюро кежигүннерин, харысалгалыг ажылдакчыларны, илеткелчилерни бүдүрүлгелерге, ажыл-агыйларга, албан-организацияларга хуваалган. Боже «Билиг» ниитилелиниң кежигүннерин, политинформаторларны, агитаторларны база хаара туткан. Чер-черге болган хуралдарга төлевилелди чугаалажырынга 6227 кижи киришкен болгаш чүс ажыг кижи саналды берген. Ол ышкаш районда 23 парторганизацияның коммунистериниң хуралдарынга төлевилелди чугаалажып көрген болгаш аңаа 436 коммунист киржип, дыка хөйү саналды берген.

Онгу беш чылда тургузукчу ажыл-иштиң улуг программазын тодараткан ол документ — каа-хемчилерниң кичээнгейиниң төвүнде турар. Коммунистерниң, бүдүрүлге, албан-организация, ажыл-агый, ферма болгаш бригада коллективтериниң хуралдарынга төлевилелди долузу-биле чүүлдүгзүнүп көрген.

Чаа беш чылдың онаалдаларын күүседири кедээниң ажылчыннарындан, материалдыг чүүлдерни бүдүрүп турар бүдүрүлгелер, бригадалар, фермалар коллективтериниң ажыл-ишчилеринден улуу-биле хамаарыжыр. Районнуң тараажылары, малчыннары, механизаторлары болгаш специалистери төлевилелди чугаалажып көрүп тура, ону боттарының мурнунда сорулгалар-биле холбаштырып, бо чылын болгаш онгу беш чылда ап чорудар хемчеглерни ажылдап кылып турар. Онгу беш чылды күүседириниң бир улуг курлавыры кижи бүрүзүнүң хууда планнары болур. Ол планнарда ажылдың шынары, ажыктыы дээш демисел кол черни ээлээн.

«Буруңгаар» совхозка төлевилелди таныышкан хуралга аныяк малчын, партия кежигүнүнге кандидат Владимир Моңгуш саналдааш:

— Партияның планы дээрге-ле чоннуң деп билир мен. Беш чылдың онаалдаларын күүседиринче бүгү-ле күжүмнү угландырбышаан, бо чылын төрүүр чүс хойдан-на 100 хураганны, бир хойга онаалдаар 3,2 кг дүктү кыргып алырын хүлээндим. Ынчангаш малдың чаш төлүн чидирбес чок камгалап алырынче совхозтуң бүгү малчыннарын кыйгырдым — дээн. А «Тиңмелге» колхозтуң мал чеми белеткээр бригадазы бо чылын ниитизиниң малынга 2600 тонна эки шынарлыг сигенни, 12900 тонна силосту, 700 тонна сенажты белеткээр деп бедиткен хүлээлгени алган. Районнуң колхоз, совхозтарында ажыл-ишчи, ферма, бригада бүрүзү чүгле кижи бүрүзүнүң эвес, харын күүсеттиниин болур, боттуг планнарны ап, ону күүседиринге таарымчалыг байдалдарны тургузуп турар.

XXV съездиге СЭКП ТК-ның төлевилелин районнуң партия активиниң хуралынга база чугаалажып көрген. Эрткен беш чылдың түңнелдерин бедик негелделиг ёзу-биле анализтевишаан, районнуң коммунистери, ажылчы чоннары моон соңгааргы сорулгаларже кичээнгейни угландырган. Ылаңгыя бүдүрүлгелерде, кедээ ажыл-агыйда шиитпирлезе чогуур айтырыглар хөй. Чижээ, районда техниканы, механизмнерни ажыглап турарының деңнели куду. Көжүп чоруур № 3 мехколоннада ол 40 хуу, а ажыл-агыйларда чүгле 45—55 хуу болуп турар. Ооң түңнелинде көрдүнген планныг онаалдалар күүсеттинмес болгулаар, ылаңгыя часкы, күскү хову ажылдары улуг саадалыгныг. Ажыл-агыйларда механизатор кадрлар чедишпес. Колхоз, совхозтарга оларның белеткелин четпес организастап, механизация училищелеринче өөредип чорударының планын күүсетпейн турар. Ынчангаш аныяктарны механизаторнуң мергежилинге ынак болурунга кижизидери, оларны кедээ ажыл-агый бүдүрүлгезинге быжыглаары бисте чугула айтырыг болуп турар. Капитал тудугда улуг четпестер бар. Эрткен беш чылда ажыл-агыйжы арга-биле шиңгээдип алза чогуур 2,5 миллион рубль чедир шиңгээттинмээн. Тудуг ажылдарының шынары ам-даа куду.

Ажылда бо болгаш өске-даа четпестерни чайладып, СЭКП-ниң XXV съездизинге төлептиг ужуражыры-биле чарышты калбартпышаан, каа-хемчилер бедиткен социалистиг хүлээлгелерин алганнар. Тараа культураларының га бүрүзүнден 12,8 центнер дүжүттү ап, күрүнеге 16 муң тонна тарааны садар. Малдың баш санын өстүрер сорулга-биле төрүүр чүс баш малга онаалдаар 85 бызааны, 90 анай, хураганны камгалап ап, саар инек бүрүзүнден 1700 кг сүттү саап, бир хойдан 3 кг дүктү кыргыыр. Күрүнеге 2800 тонна эътти, 2960 тонна сүттү, 205 тонна дүктү садар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидип, продукцияның шынарын экижидер, бот-үнезин элээн чиигедир. Ажыл-агыйларда механизаторларының 60 хуузу класстыг турарын чедип алыр.

Күрүнеге мал ажылының продуктуларын садарының улус ажыл-агый планын бо чылдың декабрь 25-ке чедир күүседир. Часкы тарылгага үнегерлиг белеткенип, март 1-ге чедир урезинни тарыыр шынарынга чедир арыглаар, техника септелгезин апрель 1-ге чедир доозар.

Районнуң ажыл-ишчилери бүдүрүлге, орук, садыг, рылаа, тудуг талазы-биле база бедиткен социалистиг хүлээлгелерни алган.

Бөгүн дүүнгүзүнден эки ажылдап, перспективтиг айтырыгларны шиитпирлээринге боттарының салымышкынын кирерининге районнуң ажыл-ишчилери долу шиитпирлиг.

К. ДОҢГАК,
СЭКП Каа-Хем райкомунуң инструктору.

ЧЕТТИРДИВИС

Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың бүгү-ле чүвени кижиге, кижиниң чаагай чоруунга бараалгадып турары өөрүнчүг. СЭКП Төп Комитединиң «1976—1980 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң кол угланыышкыннары» деп партияның XXV съездизинге төлевилелинде ол дугайы улам-на чайынналчак илереттинген.

Ол төөгүлүг документини, чурттуң бүгү черлеринде ышкаш, Улуг-Хем районнуң ажылчы чону калбак чугаалажып, ханы өөренип турар. Онгу беш чылда амыдырал улам чаагайжыр, пенсия болгаш шалың ам-даа бедиир, эмнелге, өөредилге болгаш культура албан черлериниң четкизи калбарар.

Декабрьның сөөлгү бир хүнүнде «ҮТКА 25 чылы» совхозтуң агроному келгеш: «Бистиң ажыл-агыйның хоочуннарының бирээзи силерниң өг-бүлени чаа квартираже көжүп кирерин дирекция болгаш ажылчын комитеди шиитпирлээн» дээш, ук бажыңның үш дүлгүүрүн меңээ дамчытты. Аңаа өөрээнивисти четче илередипкен оос тыппайн «Партияга четтирдивис» дээш, дүлгүүрүн хүлээп алдывыс.

Онгу беш чылдың баштайгы — 1976 чаа чылын чаа бажыңывыска уткааныывысты кажан-даа уттас бис. Ол хүн оолдарывыс, кеңээттеривис, кыстарывыс, күдээлеривис шуптузу бистиңинге кээп, өөрүшкүнү болгаш байырлалды кады үлешкеннер.

М. ДУҢГАР-ООЛ,
пенсионер.

КИЧЭЭНГЕЙНИ МАЛЧЫННАРЖЕ

«Улуг-Хая» совхозтуң ийиги салбырының хойжулары Баян-Колдуң болгаш Сенектиң өът-сигенниг делгемнеринде хүр кыштаглап турар. Кыштаг бүрүзүнде мал чеми бар. Сугну доктаамал чедирип турар. Хойжуларга таарымчалыг бүгү-ле байдалдар тургустунган.

Хойжулар Доңгак Кызыл-оол, Кыргыс Чамаа, Александр Хапык-оол сугларның кодааннарында төрүттүнген чаш хураганнар онча-менди.

Малчыннарга солуннар чедирилгези озалдап турар. Тускай эртемниглер шоолуг келбес. Куйда, Борбак-Дагда, Чодураада, Хараганныг-Хөвүңда кадарчыларга автолавка ай ажыг барбаан. Хойжуларның хомудалдарынга дыңнангыр болур үе келбээн бе?

А. ДУГАРЖАП.

Бии-Хем районнуң төвү Туран хоорайда «Сельхозтехника» каттыжыышкынында А. А. Сараскин чолаачылап турар. Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң депутаты, комсомол райкомунуң бюро кежигүну Александр Анатольевич бүдүрүлгениң мурнакчызы. Ол ай, квартал планын үргүлчү ажыр күүседип келген.

ЧУРУКТА: чолаачы А. А. Сараскин.

В. МИРЦЕВТИҢ фотозу.

СОВЕТТЕР ЧУРТУ: чаа чүүлдер

ОДАЛГАНЫҢ ЧАА КУРЛАВЫРЫ

КИРГИЗ ССР Ош. (СЭТА-ның корр. А. Петров). Сулюктинде хөмүр-даштыг черниң кырын аштаарынче экскаваторщиктер эгелеп кирипкен. Ол болза Киргизияда эң-не улуг хөмүр-даш разрези болур.

Ам республикада хөмүр-даш казып алыр дөрт разрез ажылдап турар. Болбаазын техника-биле дериттинген ол разрезтер Киргизияда казып ап турар үш тонна хөмүр-даш бүрүзүнүң-не бирээзин берип турар. Сулюктиң разрезин ажыглалга кирерге, хөмүр-дашты эвээш чарыгдалдыг ажык арга-биле казып алыры 40 хууда ажар.

УРГАЛГА ХЕРЕГЛЭЭР ЧЫЛЫГ

УРГАЛ-2. (Хабаровск край). (СЭТА-ның корр. М. Хацух). Тайга хеми Ургалдың солагай талакы эриинде ТЭЦ тудуу эгелээн. Ол чылыг-биле болгаш изиг суг-биле Ургал хоорайны хандырар. Ук ТЭЦ-ти бедик бүдүрүкчүлүг херекселдер-биле дерип кызыр. Одалганы бээриниң болгаш хүлдү арыглап үндүрериниң пневматиктиг механизмнер кылыр. Төлевилекчилер долгандыр турар бойдус чүүлдерин камгалаар дугайында база сагыш салган — ыш арыглаар ажыктыг системаны тургузарын баш удур көрген.

Ол ТЭЦ-ти мөңгеде доң чырда черде дерип тургузуп турар. Бажыңнарның таваан черже он үш метр хандыр казып муң-муң адагаштар кырынга салыр.

ДЕСКИ АЖЫГЛАТТЫНАР ХЕРЕКСЕЛ

МИНСК. (СЭТА-ның корр. Г. Хаценков). Станоктарга болгаш автоматтыг шугумнарга херэглээр таарыштырып алыр херекселдиң сериялыг үндүрүүшкүнүн Минскиниң дуржулга заводунда эгелээн.

Чүгле чаңгыс операцияга херэглээр хөй санныг тускай херекселдерниң орнунга ам чогумчажыттынган деп адаар белдирлерни болгаш кезектерни ажыглаар. Олардан ажылдарның кандыг-даа: кезер, хоюглаар, таптаар, өрүмнээр, чондурар болгаш өске-даа хевирлеринге ажыглаар таарыштырылганы эптеп кылып ап болур. Ооң түңнелинде чаа кезектерни кылып үндүрериниң хуусаазы дыка кызырлып турар.

Бо чылын бүдүрүлге чурттуң металл болбаазырадыр заводтарынга таарыштырып алыр херекселдиң 80 муң комплектизин чорудуп бээр.

КОНВЕЙЕРДЕ — ТЕПЛИЦАЛАР

ХАРЬКОВ. (СЭТА-ның корр. Л. Пилипенко). Эптеп кылыр теплицаларга херэглээр металл конструкцияларны сериялыг бүдүрүп үндүрерин Лозонтуң машина тудуунуң заводунда эгелээн. Ындыг дериглиг бүрүзүнүң адаанга турар «огородтуң» шөлү он муң дөрбелчин метр болур. Температураны болгаш агаарның өл-шыгын айлап таарыштырарынга автоматиканы ажыглаан. Онзагай хевириниң проекадындан кылган кезектерниң болгаш белдирлерниң ажыглаар чорук ук теплицаның эптээшкинин үш-дөрт-ле ажылчын ээлчег дургузунда кылып алырының аргазын берип турар.

КАЛБАК ШАТТА ТАРЫЛГА ШӨЛҮ

КУЛЯБ. (СЭТА-ның корр. Д. Ашуров). Уртабуз деп калбак шатта ажыглалда кирген 500 гектар черни «Куляб суг тудуг» трестиң ирригаторлары Пархар районнуң хөвең өстүрүкчүлеринге дамчыдып берген. Гидротудугжулар онзагай хевириниң улуг суггарылга четкизин тудуп тургускан. Каңдаачал ол шөлдерге хөвеңни, мал чеми культураларны тарыыр болгаш ынаар сугну насос станциялары-биле үндүр сордурар.

Куляб областың ажыл-агыйлары бо чылын хөвеңни 47 муң гектарга тарыыр деп турар, ол болза эрткен чылдаазындан хөй.

ТЕМПИЗИ КОШКАВААН

Кызылдың дээрбе комбинадының кол корпузунуң тудуу доозулган. Ажылчын комиссия ону ниитизи-биле эки деп хүлээп алган. Ында кылыр чорудар үүрмек ажылдар ам-даа бар. Ам колдуунда электри дериг-херекселдерин четчелээри арткан.

Ук ажылга Красноярскиниң специализастаттынган көжүп чоруур механизастаттынган № 1199 колоннасының 6 кижи составтыг слесарь-монтажниктер бригадазы хаара туттунган. Аныяк мастер Анатолий Гуслитыйга удурткан ол бригада планныг онаалдаларын чедиишкинниг күүседип, хүн нормазын үргүлчү ажыр күүседип турар.

Бригаданың кежигүну Николай Чистогашев-биле эрткен субботада дээрбе комбинадының үстүкү каъттарының бирээзинге ужуражы бердим. Бир бичии дүрүт сывырыңдак демирни чүктепкеш, дараазында каътче ооң далажып бар чыткан ол.

— Электри дериг-херекселдерин кылыр чериңер ам хөй бе?— деп баштайгы салган айтырыым ол.

— Ийе, кол корпуста сайгылгаан киирттинмээн черлер ам-даа бар. Күрүне комиссиязынга дужаар үе чоокшулаан, ынчангаш ажыл бачым апарган, шак үеңи долузу-биле, эң ажыктыг кылдыр ажыглап, бүгү күжүвүсту үндүрүп турар бис.

— Нормаңар кайы хире күүседип турар силер?

Оол каттырды.

— Эрткен айда 130 хуу дижип турар чорду, бо айда оон-даа хөй болуру чугаажок. Бүгү дериг-херекселдерни четчелээр ажылды СЭКП-ниң XXV съездизиниң ажыттынар хүнүнүн бүдүүзүнде доозар дээш ажылдап турарывыс бо.

Ынча дээш оол далажыпты. Ажыл шагы төнген, улус тарган. А слесарь-монтажчыларның ажылы ам-даа кидин түлүк. Оларның ийи-чаңгыс ажыл-агыйжы сестери бүгү корпуска тарап турду.

Д. ИРГИТ.

ӨӨРЕДИЛГЕЛЕР

Найысылалдың профэвилел ажылдакчыларының ийи хүннүг семинары дүүн Кызылда эгелээн. Аңаа облпрофчөвүлелдиң ажылдакчылары А. Захаров, И. Калинин болгаш өскелер-даа месткомнарның саң-хөө ажылының, күш-ажылдың хоойлу-дүрүмнериниң дугайында лекцияларны номчааннар.

Ооң мурнунда хүннерде Кызылга профэвилелдериниң активиниң 50 кижи киржикчилиг семинары үш хүн дургузунда болуп эрткен. Аңаа транспорт, харылзаа, орук болгаш кедээ ажыл-агый, тудуг талазы-биле профэвилелдер обкомнарынга хамааржыр месткомнар ажылдакчылары киришкен. Ындыг семинар Барыын-Хемчикке база эрткен. Аңаа 170 кижи киришкен. Ам Каа-Хем районга ындыг өөредилге эртер.

С. БАЙЫР-ООЛ,
профэвилелдер курстарының директору.

Автозаводчуларның шалыпчы ажылы

Москваның И. А. Лихачёв аттыг автозаводу бүдүрүлге хемчээлиниң талазы-биле беш чыл планын найысылалдан бир дугаарында күүсеткен черлерниң бирээзи боор турар.

Эрткен беш чылдың сөөлгү чылында автозаводчулар бедик көргүзүглерни чедип алган: 1970 чылда турганы-биле деңнээрге, бүдүрүлге хемчээли 41,4 хуу улгаткан, ол-ла үе дургузунда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 41,7 хуу бедээн. Беш чыл иштинде ол бүдүрүлге чери пландан ажыр 141 миллион рубльдиң продукциязын сайгарган. Он ажыг муң мурнакчы ажылчыннар боттарының хууда беш чыл планнарын хуусаадан эрте күүсеткен.

ЗИЛ-де партия организациязының удуртулгазы-биле депшилгелиг технологияны, бүгү ажылдарны автоматчылап, механизастаарын ажыглаарының хемчеглерин үргүлчү ап турар.

Ол хөй муң кижилиг коллектив СЭКП-ниң XXV съездизин төлептиг уткуур дээш социалистиг чарышты улам калбартпышаан, чуртка 8 миллион рубльдиң пландан ажыр продукциязын бээр, ооң иштинде 1600 түък автомобильдерин, 2000 соодукчуларны кылып үндүрер дээн немелде социалистиг хүлээлгени база алдарлыы-биле күүсеткен.

ЧУРУКТА: ЗИЛ-диң коммунистери, тоску беш чылдың мурнакчылары — Социалистиг Күш-ажылдың Маадырлары: слесарь-инструментальщик В. С. Павловский, шуткулга корпузунуң мастери В. Е. Маркина, механика-эптелге корпузунуң мастери М. А. Садова, дарганнаар корпустуң начальнигиниң оралакчызы В. К. Кокошко, дагдыныкчы, автоэптелге корпузунуң слесарь-чолаачызы А. Я. Манахтин болгаш пресс корпузунуң мастер-инструктору К. А. Артемова (солагай таладан оң талаже) олар.

В. СОБОЛЕВТИҢ фотозу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

БАМ-НЫҢ ТУДУУНДАН

ХАБАРОВСК КРАЙ. Онгу беш чылдың баштайгы чылында БАМ-ның чөөн талакы участогунуң тудугжулары 60 километр демир-орук полотнозун салырын, а СЭКП-ниң XXV съездизиниң ажыттынар хүнүнге чедир ийи айның планын хуусаа бетинде күүседирин хүлээнген.

ЧУРУКТА: БАМ-ның чөөн талакы участогунда рельстерни салып турары.

А. ГОЛУШКОНУҢ фотозу.
(СЭТА-ның фотохрониказы).

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

Үзел-бодалдарның бүрүн чаңгыс эви

ПРАГА. (СЭТА) Хельсинкиге чөвүлел хуралга түңнел актыга ат салган чорук делегейниң дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырарының чаа үе-чадазы эжыткан деп, Чехословакияның Коммунистиг партиязы болгаш Германияның Социалистиг чаңгыс аай партиязы санап турар. Янзы-бүрү ниитилел тургузуглуг күрүнелерниң аразынга тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынның принциптерин амыдыралга боттандырар дээш ЧССР болгаш ГДР моон соңгаар-даа демисежир, бирги ээлчегниң сорулгазын — политиктиг чавырлыышкынны шериг чавырлыышкыны-биле четчелээрин шиитпирлээринче угланган, чепсекти дүжүрер талазы-биле совет эгелекчи чоруктарны деткиир апаар.

ГСЧП ТК-ның Бирги секретары Э. Хонеккерниң ЧССР-ге найыралдыг ажыл-херекчи аян-чорууунуң дугайында кады кылган дыңнадыгда мичаар онзалап демдеглеп турар.

Найыралдың, чуректиң ханызындан хүндүлежириниң болгаш үзел-бодалдарның бүрүн чаңгыс эвиниң байдалынга болуп эрткен чугаалажышкыннарның чорудулгазында ЧКП ТК-ның Чиңгине секретары, ЧССР-ның Президентизи Г. Гусак болгаш Э. Хонеккер сайзыраңгай социалистиг ниитилелди тургузарынга ЧКП-ның болгаш ГСЧП-ның чедип алган түңнелдериниң дугайын бот-бодунга дыңнаткан.

Чехословакияның Компартиязының болгаш Германияның Социалистиг чаңгыс аай партиязының удуртулгазы-биле ЧССР-де база ГДР-де социалистиг тургузуушкунну чеңнишкиниг чорудуп турар чорук марксизм-ленинизмниң хажык чокка, чогаадыкчы ёзу-биле ажыглаанының, СЭКП болгаш ССРЭ-биле, социалистиг дем каттыштырылгазының өске-даа күрүнелери-биле база партиялары-биле бузулбас акы-дуңмалышкы эвилелдиң болгаш бүгү талалыг кады ажылдажылганың түңнели болур деп, талалар сизалап демдеглээн.

ССРЭ-биле акы-дуңмалышкы харылзааларны ханыладыр болгаш социалистиг чурттарның дем каттыштырылгазының чаңгыс эвин болгаш сырый каттыжылышкынын быжыглаар дээш моон соңгаар-даа бүгү чүүлдерни кылырынга шиитпирин Г. Гусак болгаш Э. Хонеккер шынзыткан.

Агрессчи болгаш империалистиг бөлүктер делегейниң дүшкүүрлүг чоруун чавырылдырарынга удур угланган боттарының идепкейин сөөлгү үеде күштелдирип турар деп дыңнадыгда демдеглеп турар. ЧССР биле ГДР ол чорукка удур база делегейде реакциялыг күштер-биле бөлүглежип турар Пекин удуртулганың улуг күрүнеарек шовинистиг политиказынга удур шиитпирлиг демисежир апаар.

СЭКП-биле болгаш өске-даа акы-дуңма партиялар-биле кады делегейниң коммунистиг база ажылчын шимчээшкининиң чаңгыс эвин быжыглаарынга, а ол ышкаш Европаның коммунистиг болгаш ажылчын партияларының конференциязын белеткээрин дүрген чедиишкинниг доозарынга база оңу чыылдырарынга ядыг бээринге ЧКП-ның болгаш ГСЧП-ның шиитпирлиг талалар бадыткаан.

Луис Корваланны хостаар!

ХАНОЙ. Чилиниң Компартиязының Чиңгине секретары Луис Корваланны болгаш карабажыннарда база албадал лагерьлеринде чыдар өске-даа чили патриоттарны хостаарын фашистиг хунтадан шиитпирлиг-биле негеп турар бис. Ажылчын ангының хереэ дээш турушкан демиселчи, чили улустуң кайгамчыктыг оглу Луис Корваланның амы-тынын камгалаттынын алдынган турар ужурлуг деп, «Нян Зан» солун бижээн. Реакцияның болгаш фашизмниң күштеринге удур чили улустуң чөптүг демиселин тииледге-биле доозулган турар ужурлуг дээрзинге бүзүрелин ук солун илергейлеп турар.

БЕРЛИН. Хостуг немец анылыктар эвилелиниң Людвигсфельдиде автомобиль заводунда ажылдап турар кежигүннери база Карл-Маркс-Штадта Ф. Геккер аттыг станок тудуунун заводунуң ажылчыннары Луис Корваланны болгаш чили өске-даа демократтарны доп-дораан хостаарын негээннер.

Чилиниң улузунга моон соңгаар-даа идепкейлиг дузаламчыны болгаш деткимчени көргүзер бис деп, Бранд-Эрбисдорферде пресс заводунуң ажылчыннарының хүлээп алган резолюциязында демдеглээн.

ВЕНА. «Луис Корваланга хосталга!», «Чилиде диктатура душсун!» деп негелдени Компартияның Вена организациязының удуртулгазы кылган. Австрияның найысылалынга болур ужурлуг. Чилиниң патриоттары-биле эп-сеткил каттыштырылгазының ам болур митингизинге белеткел база үстүнде айыттынган лозуңнарның адаа-биле чоруп турар.

ДЖОРДЖШТАУН. Чилиниң Компартиязының Чиңгине секретары Луис Корваланны болгаш хунтаның хоругдалында чыдар өске-даа патриоттарны хостаан турарын чедип алыр дээш, бүгү күженишкиннерни үндүрери эргежок чугула деп, Гайананың улусчу демшилгелиг партиязының чиңгине секретары Чедди Джаган медеглээн.

Кадыг-дошкун эттеп эриидээшкин Луис Корваланның оглунуң өлүрүнге чедирген деп ол чугаалаан. Чили улустуң хереэ дээш, өске-даа демиселчилер база ындыг байдалга таварышпазын дээш, делегейниң хөй-ниитизи туржур ужурлуг.

КАРАКАС. Луис Корваланны болгаш Улусчу чаңгыс эптиң өске-даа ажылдакчыларын судтап узуткаар деп турар фашистиг хунтаның бодалдарынга Венесуаланың хөй-ниитизи удурланып турар деп, университет профессору Луис Ланден медеглээн.

Пиночеттиң фашистери ол чуртта кижиниң хостуг эргезин узуткаан деп, СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазынга Л. Ланден демдеглээн. Ынчалза-даа чили фашистер чили улустуң күзел-соруун сып шыдаваан, сып шыдавас-даа.

(СЭТА).

ШИИТПИРЛИГ БУРУУ ШАВЫШКЫН

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Ангола Улус Республикага удур Мурнуу-Африка республиканың расисчи ёзу-чурумунуң чепсектиг интервенциязын КНО-нуң апартеидке удур тускай комитеди шиитпирлиг буруу шапкан болгаш ону «делегейниң тайбынынга база айыыл чок чорууунга шыңгыы кыжаныг» кылдыр көрген.

Мурнуу-африка республиканың доктаамал шериглерниң болгаш даштыкы хөлезиленикчилерниң Анголада чепсектиг холгаарлаашкыны күштелип турары-биле холбаштыр дүвүрээзиниң медегледе илергейлеп турар.

Мурнуу-африка республиканың расисчи ёзу-чурумунуң Анголада агрессиязын буруу шавырынче болгаш мурнуу-африка шериглерни ангола девискээрден чугаа чокка үндүрүп чорударын хандырары-биле эргежок чугула бүгү хемчеглерни алырынче КНО-нуң кежигүннери бүгү чурттарның чазактарын тускай комитет кыйгырган. Расисчи эрге-чагыргаларның Намибияны дүрүм чок черге эжелеп алган турар чоруун соксадырынче угланган делегей ниитилежилгезиниң болгаш Мурнуу-Барыын Африканың улусчу организациязының (СВАПО) күженишкиннерин деткиириче комитет база кыйгырган.

Апартеидтиң политиказын кижи төрелгетенге удур кем-херек үүлгедиишкини деп көргеш, Мурнуу Африканың чонунга хосталгаларны болгаш хамаарышпас чорукту тыпсып бээр база сөөк-язы ылгаар чоруктуң база апартеидтиң чүдек-бужар системазын узуткаар дугайында КНО-нуң чогуур резолюцияларын соңгаарладыышкы чок боттандырарын тускай комитет негээн.

Кады ажылдажылганы калбартыры дээш

РИМ. (СЭТА). Социалистиг дем каттыштырылгазының чурттары-биле, бирги ээлчегде Совет Эвилели-биле экономиктиг харылзааларны калбартыр болгаш ханыладыр чорук Италияга кончуг чугула болуп турар деп «Унита» солун совет-итали ажыл-херекчи кады ажылдажылганы чедиишкинниг хөгжүдеринге тураскааткан тускай үндүрүлгезинге бижээн.

Бир эвес совет-итали даштыкы садыгның саарылгазы 1958 чылда 45 миллиард лир четкеп турган болза, 1975 чылда ол түң 1.000 миллиард лир болган деп солун айыткан. Сөөлгү он чыл дургузунда ССРЭ-дең чиг-этти болгаш продукцияны Италияже үндүр сөөртүрү алды катап өскен, ол-за үеде Италия Совет Эвилели-биле садыглажылгага Барыын Европа чурттарындан үшкү черже үнген деп «Унита» онзалаан демдеглээн.

Итали-совет садыг палатазының кол секретары Э. Роккиниң айтып турары-биле алырга, совет рынок итали үлетпүрге кедергей чугула болуп турар. Ийи чурттуң аразынга садыглажылганы улам ыңай дыка естүрерниге боттуг байдалдар бар деп итали-совет садыг палатазының удуртулгазы бодап турарын ол «Унита» солунга бижээн. Бот-бодунга ажыктыг кылдыр кады ажылдажып шыдаарын Италия биле ССРЭ тодаргай көргүскен.

АЛВАРО КУНЬЯЛДЫҢ КЫЙГЫРЫЫ

ЛИССАБОН. (СЭТА). Сетубалга болган митингиге Португалияның Компартиязының Чиңгине секретары Алваро Куньял чүве чугаалааш, бот-бодун билчир чорукту болгаш сырый каттыжышкынны чедип алырынче чурттуң бүгү демократтыг күштерин база катап кыйгырган.

Фашистиг эрткен үеже катап эглирин болдурбазынга соңууругалдыг бүгү күштерниң, бүгү угланыышкыннарның, бүгү португалдарның чаңгыс эвиниң политиказы дээш Португалияның Коммунистиг партиязы быжыы-биле болгаш чайгылыш чогу-биле туржуп турар деп ол чугаалаан.

Бир болза демократтыг ниитилелди тургузар, бир болза фашист диктатурага чагыртыр деп ындыг ийи айтырыг португал улустуң мурнунда туруп турарын билип алыр херек деп, А. Куньял тайылбырлаан.

ЧААРТЫ ОРГАНИЗАСТААРЫ

ЛИССАБОН. (СЭТА). Португалияның кургаг чер күштериниң кол штавының начальниги генерал Рамалью Эанеш армияны чаарты организастаар деп турарының дугайын чарлаан.

«Кызыы партийжи эрге-ажыктарындан өрүлеп шыдаар харык чок элементилерниң» кургаг чер шериглеринден чайлаткан турар деп ол сагындырган.

Чаарты организастаан кургаг чер күштери ийи кезектен: оперативтиг корпустан болгаш девискээр корпузундан тургустунар. Даштыкы агрессиядан чурттуң камгалалын хандырарының талазы-биле сорулгалер оперативтиг корпуска хамаарыжыр. Шериг албанныгларның кол кезээниң шериг белеткели, национал экономиканы хөгжүдеринге киржилге, а ол ышкаш «иштики айыыл чок чорукту» хандырары девискээр корпузунга онаажыр.

Чаарты организастаашкын соонда кургаг чер шериглериниң саны 26 муң хире кижи болур, тодаргайлаарга амгы турар санынга деңнээрге, барык-ла 40 хуу кызырлыр.

Болгарияда энергетика тудуушкунунуң эң-не улуг объектилери — социалистиг чурттарның ЭДЧ-ниң хемчээлдеринге ажыктыг кады ажылдажылгазының түңнели. «Бобов дол» деп эң улуг, чылыг күжү-биле ажылдаар электростанция, «Бельмекен-Сестримо» деп чергелешкен гидроэнергетиктиг дериишкиннер, Козлодуйда атомнуг электростанция, «Антониванов-цы» дээр гидробелдири — социалистиг экономика интеграциязының чедиишкиннериниң чайыннaлчак чижектери.

«Бобов дол» ТЭЦ-ти Софияның Энергопроект институдунуң коллективиниң төлевилелин ёзугаар Совет Эвилелиниң, Польшаның, Чехословакияның, Венгрияның, Югославияның киржилгези-биле дерип тургускан. Электростанцияның үш турбиназы — совет бүдүрүлгезини, оларны ленинград специалистерниң удуртулгазы-биле эптеп кылган. «Бобов дол» ТЭЦ-тиң күчүзү 630 мегаватт.

ЧУРУКТА: «Бобов дол» ТЭЦ-тиң төп башкарылга чери. «София—пресс» -ПМА-ның фотозу.

ДИПТЕРДЕН

ВАРШАВА. Ам эгелээн беш чыл улусчу Польшага тудуг материалдарының үлетпүрүн дүрген хөгжүдериниң үези болур. Республиканың социал-экономика талазы-биле планында 1976—1980 чылдарда ол адырның продукциязының өзүлдези 65 хуу болур кылдыр көрдүнүп турар.

Ол үениң дургузунда тудуг материалдар үлетпүрүнүң бүдүрүлге баазазын калбартырынга 160 миллиард хире злотых акшаны берген турар. Беш чылдың чүгле баштайгы чартыында ол чугула адырга он ажыг улуг бүдүрүлгелерни ажылдалга кииери планнаттынган.

ЛОНДОН. Тред-юнионнарның британ конгрезиниң дең эрге дээш демисел талазы-биле секциязы чуртка сөөк-язы ылгаар чорукту хоругдаар деп негелдени англи чазакка киирген. «Национал фронт» болгаш кедергей барыын үзелдиг өске-даа организацияалар сөөлгү үеде Англияда кеш-сөөк ылгаар чорукту күштелдиреринче угланган материалдарны нептередир талазы-биле ажылын идепкейжидип турары-биле холбаштыр дүвүрелдиг ол секцияның ында чарлап тараткан медеглелинде илергейлеп турар.

НЬЮ-ЙОРК. Чер бөмбүрзээниң чурттакчы чону 1980 чылда 4,5 миллиард, а 1990 чылда — 5,4 миллиард кижи чедер. Ол дугайын КНО-нуң штаб-квартиразында парлап чарлаан чаа демографтыг шинчилелде чугаалап турар. Ол дугайында илеткелде чугаалап турарындан алырга, 2000 чылда бөмбүрзектиң чурттакчы чону 6,5 миллиард кижи болур дээрзин демдеглеп турар.

ТОКИО. Японияда хуу кижилер университеттериниң болгаш институттарының ээлери чаа өөредилге чылында өөредилге дээш төлээр төлевирни 30 хуудан ажыр аартадыр деп шиитпирлээн, оларга өөредилге апрельде эгелээр. Студент болур төлээде, школалар азы колледжтер дооскаңнар 500 муң хире иен акша хемчээлдиг дадывырны төлээр ужурга таваржып турар, ынчаарга өөредилгениң баштайгы чылында ийи катаптан хөй түңну база төлээр. Ол болза мергежилдиг ажылчын кижиниң чылда ажыл төлевиринден хөй боор турар-дыр.

СТОКГОЛЬМ. Швецияның ажылчы чоннарының ажыл соксадыышкыны кылыр демисели элээн идепкейжип турар. Эрткен чылдың 11 айларының дургузунда чуртка 268 ажыл соксадыышкыны болган деп, «Арбетартидинген-ню даг» солун дыңнадып турар. Парламентиң херечилеп турарындан алырга, ажыл соксадыышкынны кылыр шимчээшкинниң ол хире калбак таварылгазы сөөлгү 50 чыл дургузунда көстүп көрбээн боор турар.

(СЭТА).

ЧОГУМЧАЛЫГ БОЛДУРАРЫНЫҢ ОРУУ-БИЛЕ

БЕЙРУТ. (СЭТА). Шоолуг эвес сегиржип алышкыннардан ангыда, Ливанның найысылалында байдал шөлээнширгени апарган. Аткылажышкынны соксадыр дугайында дугуржулганы күүседириниң болгаш быжыглаарының талазы-биле тус-тус үелерге айыткан хемчеглерни дээди шериг комитединиң (ДШК) контролю-биле боттандырып турар.

Чогумчалыг болдурарының бирги үе-чадазын боттандырарынче талалар кирипкен. Ол чүл дээрге, чуртта харылзажылганың бүгү-ле улуг оруктарын, ылаңгыя Бейруттуң чурттуң өске улуг хоорайлары-биле болгаш Дамаск-биле харылзаштырып турар оруктарны эртгыжылгага таарымчалыг кылдыр ажыдары-дыр. Ол үе-чада найысылалдың чөөн талазында туруп турар палестинцилерниң Телль-Заатар болгаш Джиср Аль-Баша дээр лагерьлериниң бүзээлээниң соксадырын, а ол ышкаш мурнуу чүк эриктерин дургаар чорутткан оруктарга чогумчалыг ажыл-чорудулганы катап тургузарын баш удур көрүп турар. Месилдежиишкин болуп турган Ливанның бүгү-ле районнарындан аңаа киржип турган талаларның чепсектиг күштерин дараазында 36 шак дургузунда өскээр үндүрүп чорудары ийиги үе-чада болур.

Премьер-министрниң оралакчызы болган даштыкы херектер министри А. Хаддамга баштаткан сирия делегация президент ордузунга христиан партияларның удуртукчулары-биле ужуражышкыннар кылган. ДШК-ның доктаалдарын калбартыры-биле хүлээп алган шиитпирлерниң дугайын ужуражышкыннар соонда премьер-министр Р. Караме чарлап дыңнаткан. Чуртта байдалды чогумчалыг болдурар сорулгалар-биле аткылажышкынны соксадыр дугайында дугуржулганы амыдыралга боттандырар талазы-биле бүгү-ле эргежок чугула хемчеглерни алыр бүрүн эргелери ДШК-га тыпсырын ук шиитпирлерде баш удур көрген.

Найысылалга, а ол ышкаш чурттуң чамдык районнарынга корум-чурумну тударынга палестин шериг полициязын база палестин хосталга армиязының кезектерин кииририериниң дугайын Р. Караме чугаалааш, кризистиң чорудулгазында байдал улам-на дорайтавышаан турган болгаш ону контрольдаарынга четчир күштер эрге-чагыргаларда чок болганда, күрүнениң удуртукчулары ындыг шиитпирни хүлээп алган деп тайылбырлаан. Р. Караме ДШК-ның тургусканынга хамаарыштыр чугаалааш, «эрге-чагырга болза өске талаларның дузазын ажыглаар ужурга таварышкан ливаннарның холунда хевээр артып турар» деп онзалап демдеглээн.

СӨЗҮВҮС ЭЭЛЕП, ХҮЛЭЭЛГЕВИС КҮҮСЕДИР БИС

Бай-Тайга районнуң коммунал ажыл-агый чери тоску беш чылдын планныг онаалдаларын чедиишкинниг күүсеткен. Ол чылдарның дургузунда районнуң чурттакчыларының амыдыралынга таарымчалыг чүүлдер кылдынгылаан. Тээли суурда дыка хөй өг-бүлелер газты ажыглап турар апарган. Чунар-бажының чылда улус эрттирер аргазы 12 муңдан 22 муң кижи чедир, хеп чуур чериниң — 4 тонналап 10 тонна чедир чуур кылдыр улгатканы коммунал ажыл-агый ажылдакчыларының киириштирген улуг-хуузунуң ачызы.

Районнуң чоокта чаа болуп эрткен партия-ажыл-агый активиниң хуралынга 1975 чылда бүдүрүлгелер аразында социалистиг чарышка коммунал ажыл-агый чериниң коллективи тиилекчи болганын демдеглээн. Бистиң коллектив ам районнуң бүдүрүлгелериниң аразында шилчиир Кызыл тукту чоргаарал-биле эдилеп турар.

Онгу беш чылды ажылдың темпизин кошкатпайн эгелеп, партияның XXV съездизин төлептиг уткууру дээш бедиткен социалистиг хүлээлгелерни коллектив алган. 1976 чылда 30 чурт-талга бажыннарының капитал септелгезин эки шынарлыг, 15 бажынга насостуг (хол-биле базар) кудуктарны кылыр, суурнуң кудумчуларын чырыдар, 1000 метр узун дурттуг орукту цементилээр, 600 дөс янзы-бүрү ыяштарны кудумчуларга тарыыр болгаш суурнуң кудумчуларын дескилеп, шаагайжыдар талазы-биле хөй ажылдарны кылырын планнаан.

«1976 чылда бүдүрүлгениң ажыктыын болгаш ажылдың шынарын бедидер дээш, улус ажыл-агый планын чедиишкинниг күүседир дээш Бүгү-эвилелдиң социалистиг чарыжының дугайында» СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның доктаалын бистиң коллектив номчуп таныжкаш, изии-биле деткип тур бис. Ынчангаш чарышты улам калбартып, оон дээштиин чедип алыры дээш чаа арга, хемчеглерни боттандырары бистен негеттинип турар. Манаа коллективте партия организациязының ролю улуг дээрзин билдиигир. Сөзүвүстү ээлээр, алган хүлээлгелеривисти чедиишкинниг күүседир дээш кызымак ажылдаар бис. Ынчангаш бис социалистиг чарышче районнуң амыдырал хандырылга комбинадының коллективин кыйгырып тур бис.

Х. ОНДАР,
Бай-Тайганың коммунал ажыл-агый чериниң начальниги.

ШИИТПИРЛИГ ХЕМЧЕГЛЕРНИ АЛЫР

● Пассажирлер чагааларындан ●

Совет кижилерниң амыдырал хандырылгазы хүн келген тудум-на улам экижип орар. А бо беш чылда ажылдың шынарын бүгү талалыг экжидеринге үндезилээш, улустуң материалдыг болгаш культурлуг амыдыралының деңнелин улам көдүрери көрдүнген. Ону бэрымдаалааш ажыл-агыйның тус-тус адырларынга чаа-чаа чедиишкиннер чедип алдынар.

Республиканың үлетпүр бүдүрүлгелеринге, тус-тус коллективтерге болуп эрткилээн хуралдарга ажыл-ишчилер бедиткен хүлээлгелерни ап, СЭКП-ниң XXV съездизин күш-ажылчы белектерлиг уткуурун хүлээштеннер.

Пассажир транспортунуң ажылдакчылары 1975 чылда 38,6 миллион пассажирни сөөрткен, планны 106 хуу күүсеткени ол. А «1976—1980 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң кол угланыышкыннары» деп СЭКП ТК-ның партияның XXV съездизинге төлевилелинде: «...автобус транспортунуң пассажирлер сөөртүлгезин 28 хуу чедирери көрдүнүп турар» деп айытканы — онгу беш чылда бо айтырыгже чугула кичээнгейни угландырганының херечизи. Сөөртүлге, улус ажыл-агыйының болгаш чонуң негелделериниң улам долу болгаш чогуур үезинде хандырары, чүък чедирерин болгаш пассажирлер аргыштырылгазын дүргеледиринин кол сорулгаларының бирээзи дээрзин ол төлевилелде айыткан.

Бистиң республикада аргыжылганың кол хевири автотранспорт болганда, оон хөгжүлдезинче, аңаа ажылдаар чолаачы кадрларны белеткээринче чогуур кичээнгейни угландырар ужурлуг. Ынчалза-даа бо айтырыг республикада чогуур негелдезинге чедир тургустунмаанындан автотранспорттуң ажылында четпестер хөй дээрзин чагааларынга авторлар бижип турар. Эрткен чылын редакцияга келген чагааларның 10 хуузу чүгле пассажирлер дажыыр автотранспорттуң ажылында четпестерни илереткен болганы оон тодаргай чижээ-дир.

Пассажирлер дажыглаар автотранспорттуң ажылында четпестерни илереткен шүгүмчүлелдиг каш чагаалар-биле таныжып көрээли:

— «Тыва даг-дугу» комбинат биле район төвү Кызыл-Мажалык суур аразынга аргыжары бергедээн.

Ак-Довурак АТБ-зиниң удуртукчулары ону биле-турала, чогуур кичээнгейни угландырбайн турарындан пассажирлер чедирер автобустарның расписаниези, графиги чок. Автобустар бирде кээр, бирде келбес. Ону манаан кижилер чаш уруг-дарыын туткулап алган, тос-тостуң соогунда автобус доктаар черде тургулаар-дыр.

Чоокта чаа үжен хире кижи эртенгиниң 7 шактан эгелеп автобус манап эгеледивис. Сес-даа, тос-даа шактарда ажылдаар кижилер бистиң аравыста хөй болду. Уруг-дарыг тудкан улус база хөй.

Автобусту тос шакка чедир манап келдивис. Сураг. Кызыл—Кызыл-Мажалык аразының «ЯК-40» деп самолёду дээрже бедип үнду. Соокта доңгаш, ыглашкан бичии урugларынга иелери ол самолётту көргүзүп, оожуктуруп тургулаан чүве. Бистиң халас чидиген үелиг үевисти, ол үениң дургузунда кайы хире ажылды кылыр болурувусту Ак-Довурак АТБ-зиниң удуртукчулары санап көрүңерем — деп. Кызыл-Мажалыктан эш **Н. Тюндешев** бижээн.

Кызыл районнуң «Шамбалыг» совхозче автобустар хүннүң чоруп турган. Ам байдал өскерилген; неделяда 3—4-ле катап чоруур. Ооң чылдагаазын айтырарга диспетчерлер: «Пассажирлер эвээш, чарыгдал хөй-дүр» — деп харыылаар. А «Тииледге» совхозче углаан орукта чорук кижилери кыштын соогунда эрткен-дүшкен машиналар «бадылап» тура хүнээзен ол тайылбырның шын эвезин бадыткап турар. Кызыл—Шамбалыг аразының автобустарын чурумчуларын совхозтуң ажыл-ишчилери негеп турарын ол совхозтуң ажылчыны **С. Иргит** биске бижээн.

— Кызыл хоорайның № 2 автобузунуң сөөлгү доктаар чери — «Тудуг кезектери» комбинат. А «Тыва кодээ тудуг» трестиң демир-бетон кылыглар заводунуң, специализастаттынган № 624 КМК-ның, дээрбе комбинадының ажылчыннары, Шагаан-Арыг кудумчузунуң чурттакчылары автобустан дүшкеш, 800—900 метр черни кежээ караңгыда арай боорда чадаг эртип турарлар. Пассажирлерниң хөй кезии мында ажылдап, чурттап турар болганда, № 2 автобус (№ 12 автобустуң маршруду-биле) «Нефтебааза» деп автобус доктаар черден оң талаже эгеш, дээрбе комбинадының чанынга доктаар кылдыр эде тургузуп, биске дузаалары Кызыл хоорккүүскомундан, пассажирлер АТБ-зинден дилеп тур бис — деп, **Д. Иргит** бижээн.

Пассажирлерниң доктаар чери — автовокзалдар. Ылаңгыя кышкы үеде аңаа хөй кижи чыглыр болганда, оларның ажылын экжидер, пассажирлерге таарымчалыг байдалдарны тургузар ужурлуг.

Чадааның автовокзалының ажылында эптежир арга чок четпестерни илереткен чагаалар редакцияга каш удаа келген. Оларны «Шынның» арнынга парлаан-даа. Номчукчуларның негелделеринге СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунуң, райкүүскомнуң талазындан дыңнатпыр эвес болганындан автовокзалдың ажылы ам-даа чавыс деңнелде турарын, аңаа ээрик кижилер чыглыр, шоошолаа кылыр, пассажирлерге амыр-дыш бербейн турарын, мында чурумну экжидеринче районнуң шагдаа килдизи дээштиг хемчеглерни албайн турарын «Искра» колхозтан эш **Өргүмчү**, Чыргакыдан эш **Кара-Сал**, «Алдан-Маадыр» совхозтан эш **Сундукай** болгаш оон-даа өскелер бижээн.

Чадаана — «Алдан-Маадыр» совхоз аразында автобус маңнаашайн турарының дугайында эш Сундукайның бижээн чагаазында мындыг одуруглар бар:

— Эрткен чылдың чайынындан эгелеп бистиң совхозче автобус маңнавастаан: Хемчик хемниң суу улгаткан, орук багай-даа дижир-ле. Ону эдер талазы-биле хемчег алырын Алдан-Маадыр кодээ Советтиң күүскому, СЭКП райкомундан, райкүүскомдан каш удаа дилеп, айтырыг тургусса-даа амга чедир ол шиитпирлеттинмээн. Республиканың хуралдарынга, районнуң партия конференциязынга беаин ол талазы-биле шыңгыы шүгүмчүлелдер болза-даа, ону эдер талазы-биле дээштиг хемчеглер алдынмаан.

Алдан-Маадыр кодээ Советиниң совхоз дирекциязы аргыжылганы катап тургузаар дээш хемчеглерни ап, орукту грейдер-биле эде тырттырып, көвүргүну кылгаш, маршрутту ажыдар дугайында ийи удаа дилег билдирипкенин киирерге-даа (хоолгаларын редакцияже чорудуп берген), амга чедир чогуур хемчег алдынмаан, а алдан-маадыржылар кыштың соогунда чорумал машиналар доуп, чадаг кылаштажып турар.

Пассажир — автобус — орук — автовокзал. Олар аразында тудуш холбаалыг. Ынчалза-даа ону үениң негелдезинге дүүштүр организаставаанындан эрткен чылда пассажир автотранспортунуң ажылы 1974 чылдыындан дорайтаан болгаш пассажир-километр талазы-биле план күүсеттинмээн. А пассажирлер АТБ-зинде үрелиг эвес автобустарның аңаа турар чоруу 1970 чылдыы-биле деңнээрге 10 хуу өскен.

Автобус парыгы чыл санында немежип, маршруттарның саны, оларның хемчээли улгадып турза-даа, пассажирлерни хандырып турарында эптежир арга чок четпестер барын үстүнде ады үнген эштер болгаш «Шынның» өске-даа авторлары бижип турар.

«1976—1980 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң кол угланыышкыннары» деп СЭКП ТК-ның партияның XXV съездизинге төлевилелинде пассажирлер аргыжылгазын улам экжидерин айыткан. Аңаа үндезилээш, республиканың транспорт эргелели (начальниктиң пассажирлер сөөртүлгезиниң талазы-биле оралакчызы эш Хасанова) чонну автобус-биле чогумчалыг хандырар дээш шиитпирлиг хемчеглерни алыры күзенчиг.

М. КАЛЧАН.

Сагыш-сеткилди, күзел-сорукту оттурган

Улусчу чогаадылга фестивалы

ОРУККА БОДАЛДАР

Кызылдан үнген самолёт Тээлиге хонгаш, аңаа саадавайн-даа, катап ужуп үнгеш, бедик-бедик мөңги-шораннарның аразы-биле дуу-ла дөвүн мөңгүн лента дег шөйлүп бады баргылаан Шуй, Тоолайлыг деп хемчигештерниң кыры-биле Мугур-Аксындыва ажар Саадак-Арты кайы сен дээш кылыйтып ор. Ой, адырам, 1936 чылдар үезинде албанның аян-чорууи кылып, С. К. Тока болап эттыг ажып чоруп турган болгай. «Каргыга чорааным», «Бөөлерни аңнаары» деп чогаалдарның төрүттүнген черлери бо эвейикпе. Степан Сарыг-оолдуң «Саны-Мөгезиниң», «Хорлуу кадай», «Өрнүгү» деп чогаалдарының маадырлары база-ла Мөңгүн-Тайга чурттуг. Сергей Пюрбюнуң «Мөңгүн-Тайга» деп шүлүү база оңза! Ол чогаалдарның маадырларынга-даа кижи таваажы берип болур-дур...

Эрткен чайын республиканың ыраажылар чыыжынга чалап чорааным хөөмейжи малчын Хунан-Кара Салчак, Саая Самбуу, Чөөн Сибирьниң улусту талантыларының лауреады ыраажы Хертек Мыйзон суглар район фестивалынга киржир-ле боор. 1972 чылда мөңгүн-тайгажылар республика көрүлдезинге бирги черни алган болгай. Ам кайы хире белеткенип алчыктар ирги?...

ЧАА ПАСПОРТТАРНЫ ТЫВЫСКАН

Аалчылар бажыны турар микрорайондан Мугур-Аксының Культура бажыңынга чедир элээн ырак. Районнуң улусчу чогаадылга фестивалының бүдүүзүнде аңаа чаа паспорт тыпсырынга тураскааткан байырлыг кежээ болур деп дыннааш, олче базыптым. Он беш чааның айы бедиктерден харап, Мугур-Аксын чырыткылап тур. Культура бажыныче чон шуужуп-ла тур.

Чаа паспорт тыпсырының корум-чурумунуң дугайында тайылбырны райкүүском даргазының оралакчызы В. Сүге-Маадыр кылды.

Тыва АССР-ниң алдарлыг малчыны Доңгак Мазыкыевич Биче-оолга чаа паспортту бир-ле дугаарында тыпсырга инструменталдыг хөгжүм ансамбли байыр чедирип ойнады.

63 харлыг хоочун малчының сөзү допчу болду: «Назы баргыже төрээн колхозумнуң малын малдап, чонумга, партиямга бараан болур мен». Дараазында аныяк чолаачы А. Дынзыг-оол, Ш. Иргит болгаш өскелер-даа чаа паспорттарны белектер-биле кады алдылар.

Байырлыг кежээ аныяктарның оюн, самы-биле үргүлчүлеп түрүп калды.

ТҮҢНЕЛДЕР ЧҮНҮ КӨРГҮСКЕНИЛ?

Бот-тывынгыр уран чүүлдүң район фестивалы партияның XVI Тыва область конференциязы болуп эрткен хүннерде улуг сорук кириишкинниг көдүрлүүшкүн-биле эрткен. Көрүлдеге 12 концерт коллективи киришкен. Ол сан бүгү районнуң улуг чурттакчы чонунуң 22 хуузу болур. Уран чүүл көрүлдези эрткилээн Кызыл, Барыын-Хемчик, Эрзин районнарга деңнээрге, ук сан массалыг чорукту илередип турар.

Күүселделерниң мергежилин, идейлиг утка-шынарын фестивальдың негелделерин ёзугаар жюри түннеп көөрге, Мугур-Аксы ортумак школазы-биле Мөген-Бүрен 8 чыл школалары ачыо-дачыр болу берген. Биргизиниң нити алган саны 91, ийигизиниң—90. Чартык чылдың көргүзүглери-биле өөредилге болгаш чурум-сагылгага ол ийи школаларның аразында социалистиг чарышка Мөген-Бүрен школазы алган. Фестивальдың негелдезин ёзугаар бир беш санны өөредилге хуузунга немей алгаш, Мөген-Бүрен школазының (директору Салчак Өрге) башкылар коллективи бирги черниң дипломун, баян баштады өртектиг белектерни алды. Ийиги черни Мугур-Аксы ортумак школазының башкыларынга, үшкүзүн мал аарынга удур болгаш агаар шинчилээр станцияларның концерт коллективинге тывыскан.

Эң эки нити ырның тускай шаңналын 51 кижи киржикчилиг Мугур-Аксы школазының башкылары алган (ооң удуртукчузу физика башкызы Хоюгбан Амур болду).

Эң эки танцы бөлүүнүң бирги шаңналын Мөген-Бүрен школазынга, хеп-сынның шаңналын Мугур-Аксы уруглар садиктериниң кижизидикчи башкыларынга, херээжен улустуң нити ырының — район эмнелгезиниң ажылдакчыларынга тывыскан.

Мурнуку чылдарга бодаарга, районда нитизи-биле танцы күүседир бөлүктерниң мергежилиниң өскенин жюри демдеглээн. Мөген-Бүрен школазының бөлүк башкылары «Даг-Алтайның самын» хылдыг хөгжүмнүң үделгези-биле ээлдек, көрүштүг күүсеттилер.

Мугур-Аксы школазының башкыларының концерти интернационалчы шынар-биле онзагайланган. Орус башкылар тыва улустуң «Дыңгылдай» деп ырын хөглүг, баштак аян-биле тыва дылга күүседирге, көрүкчүлер чылыы-биле адыш часкап хүлээп алдылар. Башкы В. Свистельникова хомуска хала чокка ойнаан.

Мөңгүн-тайгажыларның концерти жанр талазы-биле база байлак. Мөген-Бүрениниң башкылары орус улустуң тоолунга таарыштыр тургускан «Репка» деп ойнаарактар күүселдезин тывызык кылган. Тус чериниң онзагай амыдыралын ойнай-сылдай илередип турары-биле «Тарбаганнарны аннаары», «Сакманщиктер» деп танцыларны улам байыдып, республика көрүлдезинге белеткээрин жюри сүмелээн.

Агаар шинчилээр станцияның ажылдакчызы Хертек Сарыг-оолдуң тургусканы «Кокайга хой кадартпа» деп интермедияны күүседикчилер ёзулуг артисчи арга-биле күүсеткеннер Серен Маадыр (районнуң харылзаа белдири) лимбиге хандыкшылдыг ойнаар-дыр.

Район фестивалынга кириишкен концерттерниң четпес талаларын оргкомитет айыткан. Национал хөгжүм херекселдери-биле Мөңгүн-оолдуң ...лгазы шоолуг этпес чаңгыс игилге ийи хүн дургузунда 4 кижи «шөйбелеп» келген. Урап номчукчуларының саны хөй-даа болза, күүседир шынары куду. Үн доктаашкынын, логиктиг ударениени сагывайн турарындан шүлүктер чаңгыс аай аянга дыңналып тургулаан. Литература-хөгжүмнүг композициялар шөйдүнчек, хөй сан чурагайлар-биле үе тудуп, уран-чечен шынарын ышкынып турган.

СОЛУН КИЖИЛЕР-БИЛЕ УЖУРАЖЫЫШКЫН

«Уран чүүл массаларның сагыш-сеткилин, бодалдарын болгаш күзел-соруун каттыштырар, оларны көдүрер ужурлуг» деп В. И. Ленинниң мерген чагыгының херек кырында боттанып турарын Мөңгүн-Тайга фестивалын көргеш, кижиниң сеткил-сагыжы өөрүүр-дүр. Маңаа чон ортузунга культура одааның кыпсыкчылары бот-тывынгыр аныяк хөгжүмчүлер Серен Маадыр, Илья Достан, Амур Хоюгбан, Михаил Сотпа, бот-тывынгыр чурукчу, хөгжүмчү Хертек Сарыг-оол, улустуң уран чүүлүнүң сураглыг төлээлери малчыннар — Хертек Мыйзон, Хунан-Кара Салчак, пенсионер Саая Самбуу сугларның идепкейлиг кириишкенин демдеглевес аргажок.

Аныяк хөгжүмчүлер-биле Культура бажыңынга аныяктарның «Казачок» дээш өске-даа амгы бал танцыларын билдилиг үдеп турганын баштайгы кежээде-ле көрдүм.

Атказр көрген ак-ла Мөңгүн
Адам чурту малчын оран.
Бээр көрген бедик Мөңгүн
Мөңги тевер сарлык турлаа.

Катаптаттынмас тускай стильдиг хөөмейжи Хунан-Караның эрткен чайын республиканың ыраажылар чыыжынга кударады, куюмнады бадыра каггылаптарын самолётка сактып кел чыткыс мен. Фестиваль үезинде оон додуккан холун тудуп, амыр-менди солчуп чолуктум:

— Салчак Очурович, кайда кыштап чыдыр силер, кодан сүрүүнер хүр-ле ыйнаан, хоюнар кайы хире оолдай берди.

— Кызыл-Шанчыгда мен ийин. Коданымда 320 хой бар. 270 хой төрүүр. 150 хой оолдапты. Хүр ийин бо.

Районнуң чурттакчы чонундан бир-ле дугаар чаа паспорт алган Биче-оол Доңгактың хою база кидин тулук оолдай берген. Оон өөнүң нити Дыртына Мага-Ширинвна «Саны-Мөгез» деп сураглыг шүлүглелдиң маадырының изин истээн дуңмазы болду. «Хорлуу кадай» деп шүлүглелде кирген маадырның уруунуң оглу аныяк малчын Коңгаржап Хүлер-оол ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутады кижи-дир. Фронтуга хөй малын берген, Ленин орденин эдилеп чораан Өрнүгүнүң уруу Салчак Борбак-Кара Тыва АССР-ниң алдарлыг башкызы деп адынга төлептиг, эге класс башкызы. Ол 30 чыл иштинде төрээн школазынга чеже чаштарның эртемче караан ажытпаан дээр.

Ч. КУУЛАР,
республиканың улусчу чогаадылга бажыңының методизи.

Спорт

БОКСЁРЛАР МАРГЫШКАН

Бокс спортунга Кызылдың пассажирлер автотранспорт бүдүрүлгезиниң ажык бирги чери дээш солун маргылдаазы эрткен чылдан эгелээш чыл бүрүде чаңчыл болган эртип турар. Эрткен чылын болган маргылдаага пассажирлер АТБ-зиниң боксёрларының шилиндек командазы бирги черни алган. Шак ол бүдүрүлгеде бокс секциязын АТБ-ниң мурнакчы чолаачызы, хөй-нитичи тренер Юрий Чихачёв чорудуп, бедик мергежилдиг спортчуларны белеткеп үндүрүп турар. Оон өөреникчилерниң хөй кезни бокска Тыва АССР-ниң шилиндек командазының кежигүннери.

Бокска пассажирлер АТБ-зиниң ажык бирги чери дээш ээлчеглиг маргылдаазы январьның 23—25 хүннеринде ол бүдүрүлгениң клувунга болуп эрткен. Аңаа Кызылдың спортчуларындан аңгыда Улуг-Хем районда Ак-Тал суурнуң, Тес-Хем районнуң болгаш Тандының С. К. Тока аттыг совхозунуң шилиндек командаларының боксёрлары киришкен.

Элээди оолдарның аразынга команда талазы-биле бирги чер дээш спортчу демисел пассажирлер АТБ-зиниң боксёрлары-биле Ак-Тал суурнуң аныяк спортчуларының аразынга болган. Түңнелинде АТБ-ниң командазы ак-талчылардан каш-ла санны ойнап алгаш, бирги черни ээлээн. Бокска ССРЭ-ниң спорт мастеринге кандидат Василий Белек Кызылдың башкы институдун ийи чыл бурунгаар дооскаш, Ак-Тал школазынга башкылап чеде бергеш, ол-ла чылын аңаа бокс секциязын ажыткан. Оон өөреткен спортчулары эрткен чылын бокска республиканың бирги чери дээш болган маргылдаага багай эвес түңнелдерлиг кирипкен. Бо удаада аныяк, хөй-нитичи тренер эрткен чылдыындан-даа эки түңнелди чедип ап, бедик мергежилдиг спортчуларны белеткеп турар деп чүве болуп эрткен маргылдаадан илерээн.

Самагалдай суурдан келген элээди оолдарның шилиндек командазының кежигүннери маргылдааны көрүп келген улустуң кичээнгейин хаара туткан. Команданы ук маргылдаага ССРЭ-ниң спорт мастеринге кандидат Александр

Биче-оол эки белеткээн.

Улуг улустуң аразынга ужуражылгалар солун болуп эрткен. Бокска Тыва АССР-ниң чемпионнары: Дмитрий Саая, Василий Белек, Александр Биче-оол, Вячеслав Шөртен, Сергей Чадамба, Александр Мартемьянов олар боттарының деңзилеринге чемпион адын бадыткааннар.

Үш хүн үргүлчүлээн бокс маргылдаазының түңнелинде команда талазы-биле бирги черни пассажирлер АТБ-зиниң боксёрлары алган.

В. ЧАДАМБА.

ЧУРУКТАРДА: мурнакчы чолаачы, хөй-нитичи тренер Ю. Чихачёв элээди оолдарның аразынга чемпион болгаа В. Шулууну чарлап турары (үстүнде); бокска ССРЭ-ниң спорт мастеринге кандидат А. Биче-оол (ортузунда); маргылдаа үезинде (адаанда).

ДОСААФ пленумундан

Кызылга ДОСААФ Тыва обкомунуң VIII пленуму болуп эрткен. ДОСААФ ТК-ның V пленумунуң шиитпирлеринге дүүштүр эге организацияларны удуртур талазы-биле эки тура нитилелиниң комитеттериниң ажылының дугайында ДОСААФ Тыва обкомунуң даргазының оралакчызы О. К. Намчылактың илеткелин аңаа дыннап, чугаалашкан. Шериг-патриоттуг кижизидилгени база камгалал-массалыг ажылдарны чорудар талазы-биле республиканың ДОСААФ организациялары болгаш комитеттери чамдык ажылдарны чорудуп турар. Ылангыя ДОСААФ эге организацияларын Кызыл хоорайның, Бии-Хемниң, Каа-Хемниң, Чөөн-Хемчиктиң, Ак-Довурак хоорайның ДОСААФ комитеттери багай эвес удуртуп турар. Олар тоску беш чылда нитилелге кежигүннер кирип алыр, ладывыр хавырар, ДОСААФ лотереязының билеттерин тарадыр талазы-биле онаалдаларын бүрүн боттандырганнар.

Эге организацияларны быжыглаар талазы-биле ДОСААФ Кызыл хоорkому болгаш райкомнарының эки ажылының түңнелинде Хову-Аксы ажылчын суурда, Ак-Довурак хоорайда, «Сүт-Хөл», «Тыва», «Тиилелге» совхозтарда, Чадаана АТБ-зинде ДОСААФ эге организациялары камгалал-массалыг ажылдарны доктаамал чорудуп турар болу берген.

Бо чылын бистиң республикага ук организацияның тургустунганындан бээр 30 чыл оюн демдеглеп турар. Бир эвес 1946 чылда ээзэш санныг кежигүннерлиг организация турган болза, ол эки тура нитилели ам дыка өскей болгаш улуг хөй-нити организациязы апарган. Эрткен беш чылда ол өскен. Бир эвес 1971 чылда 21 муң кижилиг 200 ажыг эге организация турган болза, 1976 чылдың январьда ол 400 ажыг эге организациядан тургустунган 42 муң ажыг кежигүннерлиг болу берген.

ДОСААФ организацияларының ажылында четпестерни илеткелчи болгаш санал берген эштер илередип, моон соңгаар кичээнгей салыр айтырыгларны чугаалааннар. Ылангыя эге организацияларның ажылын экижидеринче кичээнгейни угландырган.

Пленумга оңгу беш чылдың баштайгы чылында ДОСААФ-тың өөредилге организацияларының, комитеттериниң социалистиг хүлээлгелерин хүлээп алган.

Н. КЫРГЫС.

ФЕВРАЛЬДА АГААР

Тывага кыжын январь эң-не соок ай. Бо чылын дыка соок болган. Хонукта агаарның ортумак температуразы 34—38 градус чедир кудулаан, чөөн районнарга 37—41 градус четкен. Таңды районнуң тайга эдектери зонага, Мөңгүн-Тайга районга соок кошкак—27—32 градус соок болган.

Сөөлгү хүннерде соок кошкаар. Совет Эвилелиниң Европа девискээриндн Барыын Сибирьже базышкыны кулу агаар чедип келгеш холужа бээр. Оон түңнелинде Тываның кырында соок агаар чоорту өск.. дир. Бо айның арткан хүннеринде агаар дүне 29—34, хүндүс 18—23 градус соор.

Республикада хар амгы үеде кылын эвес. Январьның 20-де байдал-биле алырга Тываның чавызааш черлеринде 8—10 см, республиканың өске девискээринде 11—20 см болуп турар.

Республикага сооктуң күштелгени малчыннарга дыка таарымча чок байдалды тургускан. Хүндүс мал каларарын бергеледип, үезин кызырган, ол ышкаш мал арып эгелээн. Мал, ылангыя оон чаш төлү соокка доңганындан аарып болур.

Февральда агаар чылыыр, айның ортумак температуразы 20—29 градус соок болур. Ол нормадан 2 градус өрү. Айның хөй кезиинде агаарның температуразы дүне 29—32, хүндүс 17—22 градус соор. Ийиги болгаш үшкү он хонуктуң ортан үезинде агаарның температуразы бедиир. Дүне 18—23, хүндүс 9—14 градус соор. Айның үшкү он хонуунда агаарның температуразы кудулаар: дүне 32—37 градус чедир соор.

Февральда хар чаар. Айда ортумаа-биле 5—7 мм хар чаар.

Хат кошкак болур, үшкү он хонуктуң ортан үезинде хаттың дүргени секундада 10—14 метр чедери, шуурганнаары чадавас.

В. БАТВИНИНА,
Кызылдың гидрометобсерваториязының улуг инженер-агрометеорологу.

Агаар

Бөгүн республикага болгаш Кызылга булуттагылаар, хар чагбас. Агаарның температуразы даглыг черлерге 20—25, оон эртканнарынга—25—30 градус соок болур. Кызылга—26—28 градус соор.

Автослесарь... каскадёрнуң ролюнда

«Кылдынмас чүвени кылып шыдаар оол». Бистиң киностудиявыска ажылдап турган бир немец киноактёр мээң эжим Саша Замысловтуң дугайын ынчаар чугаалаан. ГДР-ден келген актёрлар-биле кады ындыг эпизод кирген фильм тырттырып турган бис: ында маадырларның бирээзи мурнунда чораан чүък машиназын эртер дээш, дагның кончуг кадыр оруу-биле дыка дүрген чоруп ора, баштай фургоннуң кырынче «шураткаш», ооң соонда орукче кирер.

— Ону кым-даа шыдавас, ол дээрге кылдынмас херек-тир — деп, нарын көргүзүглер тырттырарының талазы-биле специалист чугаалаан.

— Бир эвес ол кылдынар болза, ону чүгле Замыслов шыдаар... —деп бодааш, өөрүмге чугаалаадым.

Саша Замыслов — бедик класстың автослесары болгаш спорт мастери. Ооң-биле хөй чылдарда найыралдажып келдим. Ону студияже чалап экзэривиске, ол кончуг нарын кинотрюкту шынап-да кылып каан. Экранга автомобильдиң дөрт секунда дургузунда халаптыг «ужугуушкуну» амга чедир-ле көрүкчүлерни кайгадып, профессионалдарның улуг үнелээшкинин ап турар. Ындыг профессионалдарның бирээзи— киноактёр болгаш режиссёр Сергей Бондарчук:— Бо дээрге «Мосфильм» каскадёрларының (киноактёрлар орнунга кончуг нарын кинотрюктар кылыр дублёрлар) бүгү труппазын чаасказн солуп шыдаар оол-дур — деп. Сашаның дугайында чугаалаан. Бондарчуктуң кол роль ойнааны «Доктор Ивенстиң ыттабайн турганы» деп фильмде Саша кадыр черден машиналыг «аңдарылгаш өлген». Замысловтуң мурнунда он ийи каскадёрларның кылып чадашканы ол эпизодту ам Кинематография институдунда киного трюк кылырынга тураскааткан лекцияга көргүзүп турар. «Бедик профессионализм, шын саналга болгаш ёзулуг эрес-дидим чорук — каскадёрнуң шуут кылдынмас ышкаш ховар кадрларны тургузуп каарынга бо бүгү дузалаар». Лекторнуң сөстери ындыг. Кино тырттырарынга чугула херек кижи болу берзе-даа, Саша каскадёр апарбаан. Ол бичиизинден-не ынак чораан ажыл-херээнге шынчы боол арткан.

Ол дээрге — автомобиль. Эң бедик разрядтың слесары Замысловтуң ажылдап турары автокомбинаттың директору ооң дугайында мындыг сөстер-биле чугаалаар: «Талант. Ооң кылып шыдавас чүвези черле чок».

Талантыыг автослесарь. Сашаның ажылдап турганы кижи шынап-ла магадаар. Эки слесарьлар комбинатта хөй-ле, ынчалза-даа талантылыглар ааэзэш. Ынчангаш машиналың аарыын тодарадырда Сашага кээрлер. Бир катап комбинатка аварияга таварышкан чиик машина эккелген. Ону септээриниң орнунга үндүр бижээни дээре деп шиитпирлээннер. Саша чөпшээрешпээн. Ажыл соонда безин септеп турган. Бир ай эрткенде мырыңай чаа ышкаш автомобиль турган — улус кайгаан.

Сашаның мөзү-шынары берге үеде хевирлеттинген. Ол дайын үезинде — 1943 чылда төрүттүнген. Оглунуң төрүттүнериниң мурнуу чарыында Сталинград чаңныга ооң ачазы Николай Замыслов маадырлы-биле өлген.

Аданы солууру берге. Ынчалзажок сол өскүссүревезин дээш, хөй чүвени кылып болур. Школага, Пионерлер ордузунга, бүдүрүлгеге, автоклубка — каяа-даа ону чылыы-биле уткуп турганнар. Саша машиналарга хөлчок ынаандан болуунуң районунда Пионерлер ордузунуң автосекциязынга барып өөренип турган. Он үш харлыында эрги кезектерден мотоцикл кылып алган. Ооң эштериниң чугаалап турары-биле алырга, ол аңаа мотоциклдерден багай эвес халыыр турган.

Саша сес класс доосаш, автобаазага слесарьның өөренникчизи кылдыр ажылдап эгелээн. Он чеди харлыында ол тускай мергежилдиг автослесарь болу берген, кежээки школаның тоску клазынга өөренмишаан, спорт клувунче чоруп турган. Аңаа ёзулуг чарыштырар мотоциклди бергеннер. База бир чыл болгаш он чыл школазын доозуп, мотокросска ССРЭ-ниң чемпиону атты чедип алган. Он сес харлыг чемпион шынап-ла зас-кежиктиг турган: ооң күзели боттанган, ол чурттуң эң дүрген мотоциклчизи болган.

...Ол соруктуг кижиниң чедиишкиннери мени үргүлчү өөртүр. Ынчангаш ооң дугайында толаргайы-биле чугаалап орарым ол. Оон шак ынчаар киржизиттиннерини чүү дузалаазы деп чүвени база билип алыксаан мен.

Ынчангаш Сашаның бодундан ол дугайын айтырарымга, мынчаар харыылаан:

— Харыысалгалыг чорук. Мени долганган улустарның бедик харыысалгалыы меңээ болгаш өске-даа хөй-хөй оолдарга дыка улуг салдарлыг болган. Бистиң салым-чолувус оларның кайызынга-даа хамаан чок эвес деп чүвени эки билип турган бис—элээдилер ол дугайын дораан эскерер боор чүве!..

Айыыл — бертиниишкин хенертен болган. Белеткелдер үезинде, нарын эвес орукка. Сашаның моточарыштарга киржирин эмчилер чөпшээревейн барган. Айыылдыг-даа болза, ол хире ынак спортундан чарлыры — сүрүкчү кижи бүрүүзүнге кезээде берге. Сашага база ындыг болган. Ол бодунуң амыдыралын чарыш атмосферазы, тиилелге дээш маргылдаалар чокка бодап шыдавас турган.

Улавааңда Саша авточарыштарга киржип эгелээн. Ийи чыл эрткенде үр командировкадан ээп келгеш, Замысловтуң фамилиязын делегейниң автораллизиниң тиилекчилериниң аразынга дыңнааш, улуг-ла кайгавадым. Саша кандыг-бир чүвени кыла бергенде, ыяап-ла бир дугаар черде болуурунга шагда-ла чаңчыга берген мен.

— Амгы үеде мээң ажылым, кино тырттырыышкыннары, автоспорт аразында сырый холбаалыг — деп, Замыслов чугаалаар.— Кинога трюк кылып турганш, чарыш үезинде хереглеттине берги дег чүүлдерни шенеп турар мен; а чарышка киржип турганш, янзы-бүрү трюктар кылырынга ажыглаптар хире шимчээшкиннерни доктаадып алыр мен. Спорт-даа, кино-даа автомобильдиң күжүн болгаш кошкак талаларын эки билип алырынга дузалаа турар: ол ажылга херек. Чоокта чаа эштерим-биле кады машинаның доктаадылга системазынга бир чаартылганы кылдывыс. Ооң дугайында кол бодаа югум-на чарыш үезинде башка кирип келген чүве.

...Минскиге эрткен сөөлгү делегей маргылдаазынга № 5 автобаазадан эвээш эвес аарыкчылар турган, чүге дээрге оларның коллективинден ийи слесарь— Саша Замыслов биле Владимир Барковский олар авточарышка киржип турган. Ийилээ «ВАЗ» деп чаа маркалыг машиналар-биле.

Совет команда бирги черни ээлээн. ССРЭ-ниң чыынды командазының тренери Юрий Андреев Замысловтуң дугайында мынчаар чугаалаар: «Бүзүреллиг боорга, командаже кирип алган мен. Маргылдаа үезинде машина чорудары шииттпирлиг болгаш идегелдиг. Замысловка мен бүзүрээр мен».

Мен ол сөстерни өөрүшкү-биле каталтаар мен: бүзүрелдиг кижи. Мен база Замысловка бүзүрээр мен. Чүгле ол түңнел сөстер меңээ спортчу чедиишкиннерден бедик уткалыг кылдыр билдинер. Ол кижиниң бүдүжүнүң дугайында ынча дээрим ол диин.

А. ЕРМИЛОВ,
кинорежиссёр.
ПМА.

СОЛУН УЖУРАЖЫЛГАЛАР

Волейболга республика найысылалының школаларының башкыларының шилиндек командаларының спортчулары солун маргылдааны эрткен дыштаныр хүннерде организастап эрттирген. Оюннар Кызылда эң эки спорт залдыг школаларның бирээзи № 15 школаның спорт залынга болган. Аңаа дөрт херээжен, алды эр командалар киришкен.

Баштайгы ужуражылгада № 15 школаның башкылары биле школа-интернаттың херээжен волейболистери ойнааннар. Спортчу демиселдиң түңнелинде № 15 школаның башкылары тиилээн. Республиканың Чырыдыышкын министерствозунуң командазы № 4 школаның башкыларын 2 : 0 санга уткан.

Эр улустан башкы институдунуң волейболистери Чырыдыышкын министерствозунуң, № 11 школаның командаларын уткаш, аштырыышкын чок чоруп турар.

А. АФАНАСЬЕВ.

№ 4 ортумак профессионал-техниктиг училищеге ада-иелер хуралы 1976 чылдың январьның 31-де хүндүскүнүң 12 шакта училищениң нити залынга болурун училищениң администрациязы ада-иелерге чарлап дыңнадып тур.

Хуралга ада-иелерниң келири албан.

Келир черниң адрези: Кызыл, Магистральная кудумчузу 1, телефон 21-09.

телевидение

ЯНВАРЬ 28-ТЕ

МОСКВАДАН

7.15—ССР Эвилелиниң Күрүнениң академиктиг танцы ансамблиниң концерти. Ансамбльдиң уран чүүл удуртукчузу ССРЭ-ниң улустуң артизи, Ленинчи болгаш Күрүне шаңналдарының лауреады И. А. Моисеевтиң чогаадыкчы ажылының 50 чыл болганынга П. И. Чайковский аттыг концерт залындан өңнүг дамчыдылга.
9.10—**«Онзагай даалга»** уран-чечен фильм.
11.00—Медээлер.
11.10—**«Бүгү чүвени билип алыксаар мен»** Өңнүг киножурнал.
11.20—Киножурнал.
11.30—**«Горнистер, кыйтыга харыылаңар!».**
12.15—**«Эртем — бөгүн»**
12.45—Биче футболга делегей маргылдаазы. В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан өңнүг дамчыдылга.
13.15—**«Телефильмнер экраны». «Республиканың эртинелери».**
14.30—**«Музыка чагыглары».**
15.20—**«Копет-Дагның эдектеринде».** Өңнүг.
15.30—**«Ындыг бедик дагалар».** Уран-чечен өңнүг фильм.
16.50—Киножурнал.
17.00—**«Бөмбүрзектиң чалыылары».** Өңнүг.
17.30—«Үе». Информастыг программа.

КЫЗЫЛДАН

18.00—**«Силерге ырлар».** Музыкалыг фильм.
18.30—Телемедээлер.
18.40—**«Илбилиг чурукчу».** Мультфильм.
18.50—**«Кижи болгаш хоойлу».** Демчыдылга.
19.20—**«Телечараа-чечениниң** почтазы.
19.40—Телемедээлер.
19.55—Чарлалдар.

МОСКВАДАН

20.00—Медээлер.
20.15—**«Объектив».** Өңнүг.
21.10—**«Ындыг бедик дагалар».** Уран-чечен өңнүг фильм.
22.20—22.30—Чапсар.
22.30—Биче футболга делегей маргылдаазы. В. И. Ленин аттыг Төп стадионнуң Спорт ордузундан өңнүг дамчыдылга.
23.00—23.30—«Үе». Информастыг программа.

Редактор В. С. ШАРАВИН

КИНО

ЯНВАРЬ 28-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: **«Фанфан-Тюльпан»** 9.30, 11.25, 13.20, 15.15, 17.10, 19.05, 21.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: **«Беатрис Поттерниң тоолдары»** 10.00, **«Чаш чылдарының соонда чүс хонук»** 11.50, 13.50, 15.50, **«Амрапали»** (2 сериялыг) 17.50, 20.50 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **«Өгбелерниң чамыды»** 15.00, 18.40, **«Ынакшылдың бүдүжү»** 16.50, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: **«Ы» операция болгаш Шуриктиң өске-даа ужуралдары»** 15.00, 18.40, **«Дедир эгиттинмес»** 16.50, 20.30 шактарда.

Редакцияның адрези: Индекс 667000

Кызыл. Щетинкин-Кравченко кудумчузу бажыы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 24-63. редакторнуң оралакчыларының 35-24, 31-75. пропаганда килдизиниң 31-75. харыысалгалыг секретарьның 23-54. партийжи амыдырал килдизиниң 37-13. культура килдизиниң 23-54. көдээ ажыл-агый килдизиниң 21-47. үлетпүр килдизиниң 22-64. чагаа килдизиниң 41-27. информация база совет тургузуг килдизиниң 20-60. корректорларның 27-41. бухгалтерияның 50-22. солун кендейн барганда 32-75 телефонче холгаар.

Тираж 16495. ЧАГЫГ № 61.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыыны талазы-биле эргелелиниң типографиязы. (Кызыл, Щетинкин-Кравченко кудумчузу, бажыы № 1). ТС—00424